

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Bakalářská práce

2020

Eliška Kosmáková

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Valonský parlament a blokování dohody CETA v roce 2016

Bakalářská práce

Autor práce: Eliška Kosmáková

Studijní program: Teritoriální studia

Vedoucí práce: Mgr. Jan Váška, Ph.D.

Rok obhajoby: 2020

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 30.7.2020

Eliška Kosmáková

Bibliografický záznam

KOSMÁKOVÁ, Eliška. *Valonský parlament a blokování dohody CETA v roce 2016*. Praha, 2020. 45 s. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Jan Váška, Ph.D.

Rozsah práce: 78 232 znaků včetně mezer

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá blokováním obchodní dohody CETA, mezi Evropskou unií a Kanadou, valonským parlamentem na podzim roku 2016. Za cíl si klade vyjasnit argumenty, kvůli kterým valonský parlament nejprve dohodu zablokoval a následně ji schválil k podpisu. Pro dosažení cíle používá analýzu debat a politického a společenského kontextu. Práce se skládá z šesti hlavních kapitol. V první kapitole obecně informuje o obchodní dohodě CETA a o harmonogramu jejího schvalování, který končí podpisem této smlouvy na summitu EU-Kanada 30. října 2016. V druhé kapitole se snaží vysvětlit, jak je možné, že vůbec Valonsko mělo moc tuto globální dohodu blokovat. Zároveň představuje parlamentní strany valonského parlamentu v období mezi lety 2014 až 2016. Třetí kapitola se zabývá analýzou společenského a politického kontextu. Čtvrtá kapitola analyzuje první parlamentní debatu, po níž došlo k zablokování dohody a snaží se identifikovat důvody, které vedly poslance k zablokování. Pátá kapitola analyzuje druhou parlamentní debatu, po níž došlo k svolení k podpisu dohody. Také se snaží identifikovat argumenty poslanců ohledně podpisu smlouvy. Šestá kapitola na konec srovnává obě debaty a analyzuje posun.

Annotation

This bachelor thesis deals with the rejection of the CETA deal, between EU and Canada, by the Walloon parliament during October 2016. Its main goal is to discover arguments why the Walloon parliament first rejected the deal and in two week approved it. To reach its goal the thesis uses debates and backround analysis as a methodology. This thesis has six chapters. The first chapter informs about the CETA deal itself and its scheduled till October 30th 2016, when it takes place the EU-Canada summit and the CETA deal was signed. The second chapter tries to clarify the Belgian federalism and the role of the Walloon parliament. It also mentions the political parties which have been in the Walloon parliament during debates. The third chapter analyses the political and social backround. The fourth chapter focuses on the first parliamentary debate after which the Walloon parliament blocked the CETA deal and tries to identify main motives to this blockage. The fifth chapter analysis the second debate and tries to identify as well main motives subsequent approval of the CETA deal. The last chapter of my thesis compares both debates and analysis the shift.

Klíčová slova

CETA, Valonsko, Belgie, regionální parlament, debaty, blokování dohody

Keywords

CETA, Wallonia, Belgium, regional parliament, debates, blockage of the deal

Title/název práce

The Walloon parliament and its rejection of the CETA in 2016

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval mému vedoucímu práce Mgr. Janu Váškovi Ph.D., za jeho trpělivost a cenné rady, které mi poskytl. Také bych chtěla poděkovat všem, kteří mě v psaní podporovali a dodávali naději.

Obsah

ÚVOD	9
ROZBOR LITERATURY	10
1. DOHODA CETA	11
1.1. OBEZNĚ O DOHODĚ CETA.....	11
1.2. HARMONOGRAM SCHVALOVÁNÍ DOHODY CETA.....	13
2. VALONSKÝ PARLAMENT V RÁMCI BELGIE	15
2.1. FEDERALISMUS V BELGII.....	15
2.2. SLOŽENÍ VALONSKÉHO V OBDOBÍ 2014- 2016	17
2.2.1. <i>PS - Parti Socialiste</i>	17
2.2.2. <i>cdH - Centre démocrate humaniste</i>	17
2.2.3. <i>MR - Mouvement Réformateur</i>	18
2.2.4. <i>ECOLO - Écologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales</i>	18
2.2.5. <i>PTB-GOI - Parti du Travail de Belgique</i>	18
3. POLITICKÝ A SPOLEČENSKÝ KONTEXT	19
3.1. VEŘEJNÉ MÍNĚNÍ	19
3.2. POLITICKÁ SOUTĚŽ A TLAKY	21
3.3. PROTESTY A OBČANSKÁ MOBILIZACE.....	22
4. DEBATA 14. ŘÍJNA 2016	24
4.1. ARGUMENTACE PROTI DOHODĚ CETA.....	24
4.2. ARGUMENTY PRO DOHODU CETA	28
4.3. HLASOVÁNÍ.....	29
5. DEBATA 28. ŘÍJNA 2016	29
5.1. PROJEV PREMIÉRA MAGNETTA	30
5.2. ARGUMENTY POSLANCŮ, KTEŘÍ HLASOVALI PROTI DOHODĚ CETA	32
5.3. ARGUMENTY POSLANCŮ, KTEŘÍ HLASOVALI PRO DOHODU CETA	34
5.4. HLASOVÁNÍ.....	36
6. POROVNÁNÍ DEBAT VALONSKÉHO PARLAMENTU ZE DNŮ 14. A 28. ŘÍJNA 2016	36
ZÁVĚR	39
SUMMARY	40
POUŽITÁ LITERATURA	42
TEZE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	46

Úvod

Během roku 2016 se Belgii dostala pozornost celého světa poté, co jeden z jejích regionů, Valonsko, odmítlo podepsat mezinárodní dohodu o volném obchodu mezi Kanadou a Evropskou unií (CETA). Smlouvu musely podepsat jednomyslně všechny země Evropské unie, dohromady celkem 38 národních a regionálních vlád. Valonský parlament blokoval podepsání této dohody od 14. října 2016 do 28. října 2016. Díky tomuto blokování se však dostal do dobré vyjednávací pozice a mohl si vymoci úpravy dohody.

Ve své práci se budu zabývat otázkou, kde byly příčiny zamítnutí dohody valonským parlamentem a co tento parlament vedlo k zablokování a následnému odblokování dohody CETA. Hypotézou mé práce je, že zásadní roli v odmítnutí a následném přijetí smlouvy CETA hrála nedostatečná informovanost regionálního parlamentu a jeho politiků o smlouvě, na jejíž přečtení chtěli získat více času. Práce se věnuje jednání o podpisu dohody CETA ve Valonsku v období převážně od 14. října 2016 do 30. října 2016.

Mou motivací k napsání této práce je zájem o Belgii a především její frankofonní část, Valonsko. Tento případ mi přišel zajímavý především proto, že je neobvyklé, aby regionální parlament dokázal zastavit smlouvu celé Evropské unii. V našem prostředí se často mluví o tom, že hlasy členských států nejsou v Evropské unii slyšet. Tento případ ale ukazuje, že i ty nejmenší regionální vlády mají možnost prosadit své zájmy. Toto téma je také zajímavé tím, že je celkem nové a ještě úplně nezpracované.

Svou práci bych chtěla přispět k povědomí o tomto regionálním parlamentu v rámci EU a jeho roli při schvalování mezinárodní smlouvy CETA.

Tato bakalářská práce využívá metodu obsahové analýzy parlamentních debat, a analýzou politického a společenského kontextu.

První části předkládané práce obecně vysvětlí, co to dohoda CETA je a shrne její vývoj do podpisu v roce 2016. Následně obecně nastíní belgický federalismus s důrazem na roli valonského parlamentu v rámci Belgie. Bude se věnovat také rozložení politických stran v období mezi lety 2014 a 2016, kdy k blokování smlouvy došlo.

Následně práce zhodnotí politický a společenský kontext se zaměřením na veřejné mínění, politickou soutěž a občanskou mobilizace.

Stěžejními body práce jsou poté dvě kapitoly věnované analýze parlamentních debat a jejich následné srovnání, které má za cíl vyzdvihnout posuny, díky kterým bylo odhlasováno svolení k podepsání smlouvy CETA.

Rozbor literatury

Vzhledem k tomu, že je mé téma velmi aktuální, byla moje bakalářská práce velmi limitována knižními zdroji. Knihy jsem využila jen na představení historie belgického federalismu, který je nastíněn v druhé kapitole. Z knižních zdrojů jsem ještě využila kapitolu 11 z knihy *The Multilevel Politics of Trade*, která se přímo zabývá tematikou blokování dohody CETA valonským parlamentem.

Mými stěžejními zdroji byly oficiální přepisy dvou hlavních debat valonského parlamentu, ze kterých čerpám ve čtvrté a páté kapitole mé práce a bez nichž by se ani práce neobešla. Jsem si vědoma, že se debat zúčastnili jen zástupci jednotlivých stran, takže méně lidí, než sedělo na debatách v parlamentu. Zároveň ale přednášeli oficiální stanoviska své strany k problematice dohody CETA a jsou to tudíž jediné oficiální argumenty stran, které jsou k dostání. Díky těmto debatám jsem také mohla porovnat postoje před blokováním a po odblokování podpisu dohody CETA Belgií, což je důležité pro mou práci.

Mezi další důležité dokumenty bych zařadila samotnou dohodu CETA nebo text tzv. belgického kompromisu, díky kterým jsem mohla lépe pochopit celou problematiku a požadavky valonského parlamentu ohledně této dohody. Stejně důležitý je i dokument Společného nástroje k výkladu dohody, který také kopíruje některé valonské požadavky.

V mé bakalářské práci jsem se ve třetí kapitole zabývala politickým a společenským kontextem. K analýze tohoto kontextu jsem využila především zpravodajské a internetové zdroje. Například výsledky veřejného mínění jsem získala díky belgické internetové televizi RTL info, která výsledky zveřejnila na svém webu. K pokrytí protestů a sociálních hnutí mi skvěle posloužil odborný článek od Iannis Gracos s názvem *Greves et conflictualité sociale en 2016*, který mapuje právě protesty a sociální hnutí. Dále jsem si vypomohla zpravodajskými články, které informovaly o protestech, jednalo se o články ze serverů Politico či Euractiv, které se tímto problémem zabývaly.

1. Dohoda CETA

1.1. Obecně o dohodě CETA

CETA je zkratkou pro Comprehensive Economic and Trade Agreement, tedy Komplexní hospodářská a obchodní dohoda mezi Kanadou a jednotlivými členskými zeměmi Evropské Unie. Tato dohoda o volném obchodu je podle Evropské komise již ve většinové, ale prozatímní platnosti od 21. září 2017. Pro její platnost bylo nutné schválení všemi parlamenty členských zemí Evropské unie a v některých případech i regionálními parlamenty, čemuž se budu dále věnovat ve své práci. Celková dohoda však vstoupí v platnost až po ratifikaci všemi členskými státy EU. V tuto chvíli je smlouva ratifikována 14 zeměmi Evropské Unie a Spojeným Královstvím.¹

Belgie, kterou se má práce bude úzce zabývat, vyvezla v roce 2015 do Kanady zboží v celkové hodnotě 1,9 miliardy eur a poskytla služby za 410 milionů eur.² Právě dohoda CETA tyto obchodní aktivity ulehčí, a to především odstraněním cel a dalších překážek obchodu. Kanadská cla se na dovezené produkty lišila, nicméně se pohybovala v řádu nižších jednotek procent. Například u chemického průmyslu se na produkty vztahovalo clo ve výši 6,5 procent a u oblečení a textilu dosahovalo až 16 procent. Tyto i jiná cla se zruší od počátku platnosti dohody.³

Celkově pak Evropská Unie, podle dat Evropské komise z roku 2016 vyváží do Kanady zboží v celkové hodnotě 35 miliard eur a poskytuje služby za 18 miliard eur. Pro Evropskou unie to znamená, že je Kanada jejím desátým největším obchodním partnerem s celkovým objemem 2% veškerého obchodu Evropské Unie. To samozřejmě ovlivňuje i pracovní trh, kde je 865 tisíc lidí přímo navázáno na práci spojenou s exportem do Kanady a 221 tisíc lidí v EU je zaměstnáno kanadskými společnostmi, které působí na evropském trhu.⁴

1 „Comprehensive Economic and Trade Agreement (CETA) between Canada, of the one part, and the European Union and its Member States, of the other part,“ oficiální stránka Evropské rady a Rady EU, přístup 30. října 2020, <https://www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/treaties-agreements/agreement/?id=2016017>.

2 „The EU-Canada Comprehensive Economic and Trade Agreement (CETA) Opening up a wealth of opportunities for people in Belgium,“ oficiální stránky Evropské komise, přístup 30. července 2020, https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/february/tradoc_155335.pdf.

3 „CETA overview, The 7 main parts of the agreement,“ oficiální stránky Evropské komise, přístup 30. července, https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/september/tradoc_156056.pdf.

4 „In figures, The EU-Canada trade relationship“ oficiální stránky Evropské komise, přístup 30. července 2020, https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/september/tradoc_156064.pdf.

Dohoda CETA, dokument o 1600 stranách⁵, se však netýká jen cla a obchodu, ale také přístupu k veřejným zakázkám v daných zemích, duševního vlastnictví, certifikace zboží, investic a mnoha dalších bodů. Primárně se jedná o spravedlivý a rovný přístup na trhy svých protějšků. Evropská komise klade hlavní důraz ve svých propagačních materiálech, které se týkají CETA na podporu menších a středních firem.⁶ Konkrétně o tom hovoří v bodu 2. ve svém textu “CETA - přínosy dohody, *„díky dohodě CETA budou nyní kanadské podniky a podniky z EU soutěžit za skutečně rovných podmínek. Tak vznikne na kanadském trhu řada nových příležitostí pro podniky z EU, zejména menší podniky do 250 zaměstnanců, které společně představují 99 % všech podniků v Evropě. Dohodou CETA Kanada ve skutečnosti odsouhlasila, že evropským podnikům poskytne lepší podmínky pro podnikání než podnikům z jiných zemí.“*⁷ Podporu a ochranu menších podniků a firem, v rámci dohody, dokazuje Evropská komise na konkrétních případech. Majitelka nizozemské společnosti WestlandCheese Group, Henny Westland uvádí pro Evropskou komisi jako hlavní benefit dohody fakt, že díky ní se zdvojnásobí povolené množství pro bezcelní dovoz sýrů. V podobném duchu se vyjadřuje i majitel polské exportní ovocnářské společnosti Ewa-Bis, Marek Marzac. Podle jeho slov, byl kanadský trh složitý ohledně schvalovacích procesů. S těmi se podle něj CETA vypořádá a celý proces obchodu bude jednodušší. Hervé Mons, který zaměstnává ve své francouzské společnosti na výrobu sýrů 90 zaměstnanců, zase jako benefit dohody vidí ochranu jeho produktů na kanadském trhu v rámci Chráněného zeměpisného označení produktů, které chrání produkt před zneužitím zapsaného názvu a jeho napodobeninami a zaručuje zákazníkům původ produktu. ⁸

CETA je dohodou, která přímo i nepřímo ovlivní všechny obyvatele Evropské Unie a Kanady a jejich teritorií a provincií, tedy víc než 483 milionů obyvatel. Pro Kanadu se jedná o jednu z největších obchodních dohod pro volný trh. V současnosti má Kanada v platnosti 15 smluv o volném obchodování. Mezi největší se řadí ty, mezi státy na americkém kontinentu, tedy NAFTA (North American Free Trade Agreement -

⁵ Komplexní hospodářská a obchodní dohoda (CETA) mezi Kanadou na jedné straně a Evropskou Unií a jejími členskými státy na straně druhé, oficiální dokument, přístupný z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A22017A0114%2801%29> (přístup 30. července 2020)

⁶ „CETA in your town“ oficiální stránky Evropské komise, přístup 30. července 2020, <https://ec.europa.eu/trade/policy/in-focus/ceta/ceta-in-your-town/>.

⁷ Komplexní hospodářská a obchodní dohoda (CETA) mezi Kanadou na jedné straně a Evropskou Unií a jejími členskými státy na straně druhé, oficiální dokument, přístupný z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A22017A0114%2801%29> (přístup 30. července 2020)

⁸ „CETA Exporters' Stories,“ oficiální stránky Evropské komise, přístup 30. července 2020, https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/september/tradoc_156066.pdf.

Severoamerická dohoda o volném obchodu) a CUFTA (Canada–United States Free Trade Agreement - Dohoda o volném obchodu mezi Spojenými státy a Kanadou). Podle Kanadského novináře Andrew Coyne z National Post bylo ještě před podpisem CETA 75 % obchodování uskutečněno v rámci volného obchodu, což řadilo Kanadu mezi „nejsvobodnější obchodující národ na zemi“. Coyne ve svém článku zmiňuje, že ještě před podpisem CETA bylo 10 % veškerého obchodu Kanady uskutečněno právě se zeměmi EU, toto číslo by podle jeho úvahy mohlo jen narůstat.⁹

1.2. Harmonogram schvalování dohody CETA

Rozhodnutí o zahájení vyjednávání ohledně obchodní dohody začalo na Summitu EU-Kanada v Ottawě v březnu roku 2004. Oficiální zahájení jednání o adaptaci této dohody začala v květnu roku 2009 a skončila v srpnu roku 2014. Slavnostní představení textu dohody se uskutečnilo v září roku 2014, pod vedením tehdejšího předsedy Evropské komise José Manuela Barroso a kanadského premiéra Stephena Harpera. Během následujících dvou let ještě probíhaly úpravy textu a v únoru roku 2016 byla v Bruselu představena nová upravená verze textu. Protože je tato dohoda CETA tzv. smíšenou smlouvou, bylo nutné, aby smlouvu podepsaly členské země EU. U některých zemí, které mají federální uspořádání, tak muselo dojít k souhlasu také ze strany regionálních parlamentů.¹⁰ Tento fakt, ohledně Belgie, vysvětlím v následující kapitole.

Dne 27. dubna proběhlo ve Valonském parlamentu plenární zasedání, na jehož konci se odhlasovalo rozhodnutí o nepodpoření udělení pravomocí federální vládě k podpisu dohody CETA a vyšla z něj rezoluce s námitkami ohledně této dohody. Belgie v té době ale nebyla jedinou zemí, které se smlouva nezamlouvala. Například hned 28. dubna odhlasoval i nizozemský parlament svůj nesouhlas s uvedením dohody CETA k prozatímnímu uplatňování.¹¹ Od té doby se vedly další diskuze, které měly nedostatky dohody CETA upravit, ale nebyly tak intenzivní. Začalo se utvářet interpretační sdělení,

⁹ Andrew Coyne, „Canada at the crossroad of trade,“ *National Post online*, 17. března 2012, <https://nationalpost.com/opinion/andrew-coyne-canada-is-poised-to-win-front-door-access-to-a-billion-person-market>.

¹⁰ Christilla Roederer-Rynning, Morten Kallestrup, „National parliaments and the new contentiousness of trade“ *Journal of European Integration*, č. 39:7 (29. listopadu 2017): 811-825, <https://doi.org/10.1080/07036337.2017.1371710>. Str. 822.

¹¹ Daniela Vincenti, „CETA runs into trouble with Dutch, Walloon parliaments,“ *Euractiv online*, 29. dubna 2016, <https://www.euractiv.com/section/trade-society/news/ceta-runs-into-trouble-with-dutch-walloon-parliaments/>. (přístup 30. července 2020).

kteře reagovalo na potřebu vyjasnění určitých záležitostí v dohodě CETA, se kterými nebylo Valonsko spokojeno.

Veškeré vyjednávání zintenzivnělo až na podzim roku 2016, kdy po se schůzkách valonských komisí pro evropské záležitosti znovu sešlo dne 14. října 2016 plenární zasedání valonského parlamentu, které znovu potvrdilo svůj postoj z 27. dubna 2016 a nedalo souhlas k podpisu dohody.¹² Během těchto dnů také zesílily protesty ve Valonsku proti podpisu dohody CETA. Tímto blokováním se Valonsko dostalo do jedinečné vyjednávací pozice a mohlo si tak klást podmínky, které by pro ně byly ekonomicky výhodné.¹³

Dne 24.10. 2016 měl Paul Magnette jednání a belgickým premiérem Charlesem Michélem¹⁴, po němž musel Michele informovat předsedu Evropské rady Donalda Tuska o tom, že Belgie není ještě schopná dohodu podepsat¹⁵ Následovala další vnitrostátní jednání a další schůze valonské komise pro Evropské záležitosti, na které si valonští politici zvali experty na různé oblasti, které byly v dohodě CETA probírány.

Dne 27. října 2016 se měl uskutečnit summit EU-Kanada, na kterém se měla dohoda CETA podepsat. Ten musel být odsunut na 30. října téhož roku. Dne 27. října se ale konala poslední valonská komise pro evropské záležitosti, kde se řešila už jen úprava nové verze interpretačního sdělení¹⁶ a byla dojednána Deklarace Belgického království, tzv. Belgický kompromis. V tomto kompromisu byly zahrnuty požadavky ohledně upravení systému soudů (ICS), připomenutí norem ohledně geneticky modifikovaných rostlin, které platí na území EU, nebo požadavek na zavedení větší ochrany zemědělců.¹⁷

12 Michaël Tatham, „The Rise of Regional Influence in the EU – From Soft Policy Lobbying to Hard Vetoing“, *Journal of Common Market Studies*, č. 56:3, (23. dubna 2018): 672-686, <https://doi.org/10.1111/jcms.12714>. Str. 680- 681.

13 Kurt Hübner, Anne-Sophie Deman a Tugce Balik, „EU and trade policy- making: the contentious case of CETA“, *Journal of European Integration*, č. 39:7, (29. listopadu 2017): 843-857, <https://doi.org/10.1080/07036337.2017.1371708>. Str. 854.

14 „Obavy Valonska se podařilo rozptýlit a CETA by měla být přece jen podepsána,“ oficiální tisková zpráva ministerstvo průmyslu a obchodu, 27. října 2016, <https://mpo.cz/cz/rozcestnik/pro-media/tiskove-zpravy/obavy-valonska-se-podarilo-rozptylit-a-ceta-by-mela-byt-prece-jen-podepsana---183052/>. (přístup 30. července 2020).

15 „CETA: Les agriculteurs soutiennent le "non" wallon à Namur et à Liège,“ DHnet online, 24. října 2016, <https://www.dhnet.be/actu/belgique/ceta-les-agriculteurs-soutiennent-le-non-wallon-a-namur-et-a-liege-580e6489cd70fd70fb1a574c30>. (přístup 30. července 2020)

16 Společný nástroj k výkladu dohody CETA, oficiální dokument Evropské komise, 27. října 2016, přístupné z: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13541-2016-INIT/cs/pdf>. (přístup 30. července 2016)

17 „Déclaration du Royaume de Belgique relative aux conditions de pleins pouvoirs par l'Etat fédéral et les Entités fédérées pour la signature du CETA,“ oficiální dokument, 27. října 2016, přístupné z: https://www.rtf.be/info/belgique/detail_voici-le-texte-de-l-accord-intra-belge-sur-le-ceta?id=9441568. (přístup: 30. července 2020)

A tak dne 30. října došlo k summitu EU- Kanada, na kterém byla dohoda CETA podepsána.

2. Valonský parlament v rámci Belgie

V této krátké kapitole se chci věnovat belgickému federalismu a vysvětlit tak, jak bylo možné, že měl valonský parlament moc zablokovat dohodu CETA. Zároveň bych chtěla představit politické role Valonska, které sehrály roli v parlamentních debatách.

2.1. Federalismus v Belgii

Belgické království, které jako samostatný stát vzniklo v roce 1830, je už od samého počátku velmi různorodý stát, ve kterém žijí dvě hlavní skupiny obyvatel - Valoni a Vlámové. Vlámsko se už od počátku rozkládalo na severu země, bylo katolické a jeho obyvatelé mluvili nizozemsky a živili se převážně zemědělstvím. Byla to vždy početnější skupina obyvatel. Na jihu sídlili antiklerikální Valoni, kteří se živili především těžbou černého uhlí a těžkým průmyslem. Valoni měli, na rozdíl od Vlámů, francouzsky mluvící buržoazii, která se postupně dostala do čela vlády a tak začalo i pofrancouzšťování Bruselu. Francouzština byla ze začátku jediným úředním jazykem. Vlámština se stala úředním jazykem až roku 1898. Postupně začala vlámská většina prosazovat i svoje zájmy a začaly vznikat i vlámské politické strany, jako například Vlámské hnutí.¹⁸

Rozdílnost těchto dvou skupin se začala projevovat v politické rovině už koncem Druhé světové války, kdy bylo v roce 1950 vyhlášeno referendum, které mělo rozhodnout, zda se má navrátit na trůn král Leopold III., který byl podezříván z kolaborace s Němci během Druhé světové války. Referendum rozhodlo 57 %, aby král zůstal, ale složení hlasů se velmi lišilo. Zatímco Vlámové hlasovali 72 % pro zachování krále, 58 % Valonů hlasovalo proti jeho zachování. Už tehdy začalo Valonsko ztrácet svou vůdčí pozici a ekonomické centrum země se přesouvalo z jihu na sever země. Dalším ukazatelem byly stávky v letech 1960-61, kdy se obyvatelé Belgie stavěli proti navýšení daní. To vyústilo ve snahu Valonska o prosazení samostatné ekonomiky, která by byla nezávislá na Vlámku. Jako první krok k větší nezávislosti a spravedlnosti byly v roce 1962 vytvořeny

¹⁸ Eduard Hulicius, *Belgie - stručná historie států* (Praha: Libri, 2006), 121-129

čtyři jazyková území: vlámské, valonské, dvojjazyčné v Bruselu a německé. 19 Jednalo se tedy o vytvoření jazykové hranice, která do té doby nebyla pevná a lišila se podle každého sčítání lidu. Touto hranicí docházelo k postupnému prohlubování rozdílů mezi Vlámskem a Valonskem a k postupné decentralizaci.

Co se týče celkové proměny centralistického státu ve federaci, tak tento vývoj začíná během dvacátého století. První belgická ústava byla z roku 1831 a bylo složité ji revidovat. Tato první ústava nastavovala celkem liberální systém vlády a byla sepsána docela obecně, takže ji bylo možné interpretovat vícero způsoby.²⁰

Hlavní reformy ústavy, které se týkaly zásahu do institucionálního uspořádání Belgie proběhly v roce 1970, 1980, 1993 a 2001. První reforma z roku 1970 zapříčinila vznik tří jazykových komunit a tří regionů- Vlámka, Valonska a hlavního města Brusel. Začal být také používán princip parity, který je uvedený v článku 99 belgické ústavy a říká, že ve vládě má být rovné zastoupení francouzsky mluvících a vlámsky mluvících ministrů.²¹ Reforma z roku 1980 umožnila vytvoření formálních institucí pro jazykové komunity a pro vlámský a valonský region, tedy vznik vlastních parlamentů. Nejzásadnější změnou byla ovšem nová ústava z roku 1993, která je považována za jeden z nejdůležitějších dokumentů v novodobé historii. Touto novou ústavou byla Belgie ustanovena jako federální stát, i když je zajímavé, že veškeré reformy měly mít opačný výsledek- měly se vyhnout federalismu. Byly také ustanoveny přímé volby právě do regionálních parlamentů.²²

Důležité pro mou práci jsou hlavně pravomoci jednotlivých regionů, konkrétně Valonska. Právě pravomoci nejsou úplně zakotveny v ústavě, ale ve zvláštním zákoně o reformě institucí z roku 1980. Jedná se hlavně o to, že regionálním parlamentům přísluší odlišné pravomoci než federální vládě, která má na starosti zase jiné domény. Nejdůležitější pravomocí, která spadá do kompetence regionálních parlamentů, je právo rozhodovat o hospodářské politice. Tím, že to spadá do domény regionálních parlamentů, nemůže do tohoto rozhodování vstupovat federální vláda. Mezi další kompetence také spadá rozhodování o zemědělství, územním plánování, hospodářská politika, zemědělské

19 Blanka Říchová, *Západoevropské Politické Systémy: Komparace Politických Systémů* (Praha: Oeconomica, 2009), str. 17.

20 Říchová, „Západoevropské Politické Systémy: Komparace Politických Systémů,“ str 14.

21 „La Constitution Belge,“ oficiální dokument, přístupný z https://www.senate.be/doc/const_fr.html (přístup 30. července 2020) čl. 99.

22 „La Constitution Belge,“ čl. 1.

politice nebo rozhodování o nových veřejných výstavbách a veřejné dopravě.²³ Díky tomuto rozdělení pravomocí musí regionální parlamenty Belgie, pokud se to týká smluv v rámci jejich kompetencí, rozhodovat o tzv. smíšených smlouvách v rámci EU, které schvalují i všechny členské státy. Ještě v rámci Belgie ovšem existují i domény, kde se federální vláda a regionální parlamenty o své pravomoci dělí. Je to například oblast mezinárodních vztahů. Zde mají pravomoc uzavřít mezinárodní smlouvu jak federální vláda, tak i regionální vlády. Vždy musí ale dojít k následnému schválení smlouvy parlamentem.

2.2. Složení valonského v období 2014- 2016

V této podkapitole se budu věnovat stručnému představení stran zastoupených ve valonském parlamentu v období projednávání smlouvy CETA. Je to důležité pro moje stěžejní kapitoly o debatách v parlamentu, jelikož zástupci těchto stran při debatách řečnili a reprezentovali tak své strany.

2.2.1. PS - Parti Socialiste

Socialistická strana valonského premiéra Paula Magnetta vyhrála regionální valonské volby v roce 2014 ziskem 30.90 % veškerých hlasů.²⁴ Je to největší frankofonní strana v Belgii. Strana o sobě tvrdí, že vychází z charty Quaregnon, politického manifestu, sepsaného Émilem Vanderveldem, který se prezentuje jako ochránce všech utlačovaných národností, náboženství, ras a pohlaví, to vše v duchu solidarity. Tato listina se považuje za základ belgického socialismu a strana se k ní hrdě hlásí.²⁵

2.2.2. cdH - Centre démocrate humaniste

Tato křesťansko- demokratická, humanistická politická strana uvádí jako své hlavní hodnoty bratrství, spravedlnost, laskavost, odpovědnost a toleranci. Založena byla v roce 1968 na základech předchozí křesťansko- sociální strany PSC-CVP (Parti social-chrétien).

²³ „Zvláštním zákoně o reformě institucí,“ oficiální dokument dostupný z: http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=fr&la=F&cn=1980080802&table_name=loi. (přístup 30. července 2020), čl. 6.

²⁴ „RESULTATS ELECTIONS: voici (enfin) les noms des élus,“ RTL info *online*, 27. květen 2014, <https://www.rtl.be/info/belgique/politique/resultats-elections-voici-enfin-les-noms-des-elus-426256.aspx?fbclid=IwAR0eJhYRv6ryMw-xN7LKGgyTcgNgvtXcJEiAJNfF9Geos2YRWkTNTrgVNs#parlement%20wallon>. (přístup 30. července 2020)

²⁵ „NOS VALEURS,“ oficiální stránky PS, https://www.ps.be/#/maison_du_parti/Nos_Valeurs/6802. (přístup 30. července 2020)

Se ziskem 15.17 % hlasů od voličů v regionálních valonských volbách v roce 2014 se cdH podílela i na tehdejší vládě.²⁶ Výraznější postavou strany a také valonského parlamentu byl Dimitri Fourny, který za tuto stranu mluvil v debatách.²⁷

2.2.3. MR - Mouvement Réformateur

Moderní liberální frankofonní strana MR byla založena v roce 2002 sdružením tří politických skupin, kterými jsou PRL, PFF a MCC, přičemž PRL (Parti réformateur libéral) byla nejstarší belgickou stranou, jejíž vznik sahá až do roku 1846. Označuje se za sjednocující a pluralistické hnutí. Zakládají si na silné společnosti, silných hodnotách, otevřených ostatním, světu a budoucnosti.²⁸ V roce 2014 během regionálních voleb se těšila zisku 26,68 % voličů.²⁹

2.2.4. ECOLO - Écologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales

ECOLO je ekologická („zelená“) frankofonní strana založená v roce 1980. Strana byla součástí belgické vlády mezi lety 1999 až 2003. Ve volbách v roce 2014 do regionálního parlamentu získala 8.62 % hlasů od voličů.³⁰ Demokracii označují za „DNA“ svého konání což vysvětlují i formou bránění myšlenky zákona prostřednictvím práv iniciativ. Orientaci strany určují též aktivisté, kteří se scházejí ve vnitřním parlamentu strany. ECOLO sebe sama popisuje jako otevřenou a rozmanitou stranu.³¹

2.2.5. PTB-GO! - Parti du Travail de Belgique

Tato belgická dělnická strana či strana pracujících, která má dnes více než 20 tisíc členů (v roce 2014 jen 8 tisíc) byla založena v roce 1979 a vznikla tehdy ze studentského

²⁶ „RESULTATS ELECTIONS: voici (enfin) les noms des élus,“ RTL info *online*, 27. květen 2014, <https://www.rtl.be/info/belgique/politique/resultats-elections-voici-enfin-les-noms-des-elus-426256.aspx?fbclid=IwAR0eJhYRv6ryMw-xN7LKGgyTcgNgtvTxCJEiAJNfF9Geos2YRWkTNTTrgVNs#parlement%20wallon>. (přístup 30. července 2020)

²⁷ „Notre histoire,“ oficiální stránky cdH, <http://www.lecdh.be/cdh/histoire>. (přístup 30. července 2020)

²⁸ „Une brève histoire,“ oficiální stránky MR, <https://www.mr.be/mouvement/>. (přístup 30. července 2020)

²⁹ „RESULTATS ELECTIONS: voici (enfin) les noms des élus,“ RTL info *online*, 27. květen 2014, <https://www.rtl.be/info/belgique/politique/resultats-elections-voici-enfin-les-noms-des-elus-426256.aspx?fbclid=IwAR0eJhYRv6ryMw-xN7LKGgyTcgNgtvTxCJEiAJNfF9Geos2YRWkTNTTrgVNs#parlement%20wallon>. (přístup 30. července 2020)

³⁰ „RESULTATS ELECTIONS: voici (enfin) les noms des élus,“ RTL info *online*, 27. květen 2014, <https://www.rtl.be/info/belgique/politique/resultats-elections-voici-enfin-les-noms-des-elus-426256.aspx?fbclid=IwAR0eJhYRv6ryMw-xN7LKGgyTcgNgtvTxCJEiAJNfF9Geos2YRWkTNTTrgVNs#parlement%20wallon>. (přístup 30. července 2020)

³¹ „Le parti,“ oficiální stránky ECOLO, <https://ecolo.be/le-parti/>. (přístup 30. července 2020)

hnutí. Podle svého programu staví lidi nad zisky, kritizuje fakt, že obchod dostává stále větší prostor na úkor mezinárodní solidarity, zdraví, práce a vzdělávání.³² Ve volbách v roce 2009 získala ve Valonsku strana v regionálních volbách 1.24 % hlasů, o pět let později, v roce 2014 už zvýšila zisk hlasů na 5.76 %.³³

3. Politický a společenský kontext

V této krátké kapitole bych chtěla nastínit kontext doby, ve které se debaty odehrávaly. Tento kontext měl také vliv na rozhodování parlamentu ohledně dohody.

3.1. Veřejné mínění

Agentury iVOX a Dedicated provedly nezávislé průzkumy ohledně veřejného mínění občanů Belgie na dohodu CETA. Agentura iVOX provedla průzkum pro belgickou televizi RTL info, který proběhl na vzorku 1 000 respondentů (603 nizozemsky mluvících, 397 francouzsky mluvících)³⁴. Dle televize RTL info průzkum dokázal sociální a kulturní rozdíly mezi Vlámskem a Valonskem.

Průzkumy veřejného mínění ukázaly, že 72,6 % frankofonních respondentů podporovalo valonského premiéra Magretta v jeho boji za změnu dohody CETA. Oproti tomu na straně nizozemsky hovořících respondentů podporovalo Magretta jen 29,6 %. 46 % respondentů z Vlámka by Magretta v jeho boji nepodpořilo.³⁵

Dotazník společnosti iVOX také uvádí míru zájmu Belgičanů o dohodu a její sledování. 68 % Belgičanů uvedlo, že debaty kolem dohody CETA sledují v „širším přehledu“ a 21 % respondentů uvedlo, že je sleduje „podrobně“. Tuto skutečnost potvrdil i další průzkum, který proběhl na internetu a byl uskutečněn agenturou Dedicated. Na rozdíl

³² „Notre ADN,“oficiální stránky PTB-GO!, https://www.ptb.be/notre_adn. (přístup 30. července 2020)

³³ „RESULTATS ELECTIONS: voici (enfin) les noms des élus,“ RTL info *online*, 27. květen 2014, <https://www.rtl.be/info/belgique/politique/resultats-elections-voici-enfin-les-noms-des-elus-426256.aspx?fbclid=IwAR0eJhYRv6ryMw-xN7LKGgyTcgNgtvTxCJEiAJNfF9Geos2YRWkTNTTrgVNs#parlement%20wallon>. (přístup 30. července 2020)

³⁴ „EXCLU RTL info: une écrasante majorité des francophones soutient Magrette face au CETA, au contraire des Flamands,“ RTL info *online*, 25. října 2016, <https://www.rtl.be/info/belgique/politique/exclu-rtl-info-73-des-francophones-soutiennent-magrette-face-au-ceta-contre-seulement-30-des-flamands-862145.aspx>. (přístup 30. července 2020)

³⁵ „EXCLU RTL info: une écrasante majorité des francophones soutient Magrette face au CETA, au contraire des Flamands,“ RTL info *online*, 25. října 2016, <https://www.rtl.be/info/belgique/politique/exclu-rtl-info-73-des-francophones-soutiennent-magrette-face-au-ceta-contre-seulement-30-des-flamands-862145.aspx>. (přístup 30. července 2020)

od průzkumu agentury iVOX proběhl tento až po podepsání dohody. Zúčastnilo se jej 2813 belgických voličů, z toho 1 007 respondentů bylo z Vlámka, 914 z Bruselu a 892 z Valonska. Podle průzkumu bylo jednání občany velmi dobře sledované, když na otázku zda sledovali jednání odpovědělo kladně 72 % ze všech respondentů a jen 5 % odpovědělo, že neví o co jde.³⁶

Rozdíl mezi pohledem Valonů a Vlámů byl patrný i v otázce pozitivního dopadu na celkový obraz Belgie. V průzkumu agentury iVOX 58,9 % Valonů uvedlo, že debaty kolem CETA budou mít pozitivní dopad na celkový obraz Belgie a jen 24,7 % uvedlo že dopady budou negativní. Poměr čísel u Vlámů byl opačný, kdy 64,7 % očekávalo negativní dopad na celkový obraz Belgie.³⁷

Průzkum agentury Dedicated dále uvádí, že 61 % valonských respondentů schvaluje kroky své vlády a jen 10 % s nimi nesouhlasí, oproti tomu kroky Valonska schvalovalo jen 26 % vlámů a 39 % vyjádřilo odpor k valonským krokům.³⁸

Pouze 5% respondentů se domnívalo, že valonská vláda skutečně dosáhla nějakých zlepšení. 24 % hodnotilo tato vylepšení jako zanedbatelná a 21 % odpovědělo, že vláda nedosáhla téměř ničeho, ale jen byla nucena tuto smlouvu potvrdit. 19 % respondentů nakonec odpovědělo že vláda nezískala téměř nic a jen se snažila získat pozornost.³⁹

Téměř polovina dotazovaných, tedy 41 % odpovědělo, že krize kolem schvalování dohody CETA ukázala, jak může region může mezinárodní smlouvu a hodnotili tento fakt pozitivně. 25 % dotazovaných odpovědělo, že tento fakt hodnotí negativně.

Z obou průzkumů tak vyplývá, že pro blokování a podporu bylo spíše Valonsko než Vlámko a je tedy vidět jasný názorový rozpor mezi těmito regiony. Co je ale stěžejní je, že bylo Valonsko spokojeno s tím, jak valonská vláda vede rozhovory a ani po podepsání smlouvy nebyla valonská společnost proti Magnettovi.

36 Laurent Henrard: „Baromètre politique: 61% des Wallons saluent l'action de Paul Magnette face au CETA,“ *RTL info online*, 3. prosince 2016, https://www.rtb.be/info/dossier/ceta-la-wallonie-defie-l-europe-et-le-canada/detail_barometre-politique-61-des-wallons-saluent-l-action-de-paul-magnette-face-au-ceta?id=947086. (přístup 30. července 2020)

37 „EXCLU RTL info: une écrasante majorité des francophones soutient Magnette face au CETA, au contraire des Flamands,“ *RTL info online*, 25. října 2016, <https://www.rtl.be/info/belgique/politique/exclu-rtl-info-73-des-francophones-soutiennent-magnette-face-au-ceta-contre-seulement-30-des-flamands-862145.aspx>. (přístup 30. července 2020)

38 Laurent Henrard: „Baromètre politique: 61% des Wallons saluent l'action de Paul Magnette face au CETA,“ *RTL info online*, 3. prosince 2016, https://www.rtb.be/info/dossier/ceta-la-wallonie-defie-l-europe-et-le-canada/detail_barometre-politique-61-des-wallons-saluent-l-action-de-paul-magnette-face-au-ceta?id=947086. (přístup 30. července 2020)

39 Laurent Henrard: „Baromètre politique: 61% des Wallons saluent l'action de Paul Magnette face au CETA,“ *RTL info online*, 3. prosince 2016, https://www.rtb.be/info/dossier/ceta-la-wallonie-defie-l-europe-et-le-canada/detail_barometre-politique-61-des-wallons-saluent-l-action-de-paul-magnette-face-au-ceta?id=947086. (přístup 30. července 2020)

3.2. Politická soutěž a tlaky

Jak jsem již uvedla, v roce 2016 tvořila vládu ve Valonsku koalice PS a cdH. Šlo tedy o středo-levou většinu, která se zformovala ve volbách roku 2014. Ve federální vládě se však poprvé za 26 let stalo to, že koalici nesestavila PS a za Valonsko tvořila vládu jen MR, která byla ve Valonsku stranou opoziční. Šlo tedy o politickou asymetrii.⁴⁰ Mluvílo se o tom, že se valonská vláda snaží distancovat od té federální, a proto dohodu CETA blokuje. Tuto domněnku vyslovil i poslanec Jeholet (MR) v poslední debatě, když uvedl, že si není jistý, jestli by se stejné debaty vedly i v případě, že by byla PS vládní stranou ve federálním parlamentu. Straně PS šlo tedy o získání popularity, kterou ztratila. Blokováním dohody se premiér Magnette celosvětově zviditelnil. Tuto pozornost potřeboval získat i kvůli tomu, že postupem času sílil vliv levicové PTB-Go! a chtěl tak odvést pozornost od jejího vlivu.⁴¹ Tímto krokem si cdH a PS potřebovali posílit svou pozici, aby vypadali pro své voliče jednotní v symbolickém problému.⁴² Zablokováním dohody tak posílil valonské sebevědomí. Ostatně to je dobře vidět v druhé debatě, ze dne 28. října 2016, kde se velmi často akcentuje hrdost na Valonsko.

Co se týče politických tlaků, není pochyb, že v celém schvalovacím procesu nehrály roli ze všech možných stran. Valonský premiér Magnette měl během nejnapjatějších čtrnácti dní hodně politických schůzek. Několikrát musel jednat na belgické úrovni s premiérem Charlesem Michelelem, který se jednáními snažil uspíšit souhlas s podpisem dohody.⁴³ Setkal se také s tehdejší francouzským prezidentem Françoisem Hollandem, který se ho k podpisu snažil přesvědčit.⁴⁴

40 Yelter Bollen, Ferdi De Ville, a Niels Gheyle, „From Nada to Namur: Sub-federal Parliaments' Involvement in European Union Trade Politics and the Case of Belgium“ v *The Multilevel Politics of Trade*, ed. Jörg Broschek a Patricia Goff, (Toronto: University of Toronto Press, 2020), 268.

41 LAURENS CERULUS, „Meet Monsieur Magnette: The man who made Canada weep,“ Politico online, 21. října 2016, <https://www.politico.eu/article/meet-monsieur-paul-magnette-the-man-killing-ceta-deal-trade-agreement/>. (přístup 30. července 2020).

42 Iannis Gracos, „GRÈVES ET CONFLICTUALITÉ SOCIALE EN 2016“ *Courrier hebdomadaire du CRISP*, č. 2341-2342 (27. října, 2017): 5-132, <https://doi.org/10.3917/cris.2341.0005>. Str. 106.

43 Gracos, „GRÈVES ET CONFLICTUALITÉ SOCIALE EN 2016,“ str. 107.

44 Maia De La Baume, „Walloon parliament rejects CETA deal,“ *Politico online*, 14. října 2016, <https://www.politico.eu/article/walloon-parliament-rejects-ceta-deal/>. (přístup 30. července 2020).

Valonsko dostalo také od Evropské komise ultimátum, aby se dohodlo do 24. října 2016 na podmínkách, za kterých by bylo ochotno dohodu přijmout.⁴⁵ Toto ultimátum ale nedodrželo a proto musel být summit EU-Kanada přesunut na jiný termín, tedy na 30. října 2016.

3.3. Protesty a občanská mobilizace

Občanská mobilizace hrála ve společenském kontextu při schvalování dohody CETA velkou roli. V poslední debatě za tuto mobilizaci poděkovalo několik poslanců.

Občanské protesty měly jasný vliv na politické dění. Někteří poslanci dokonce přiznali, že zahraniční smlouvy aktivně nezkoumali, dokud jim snahy občanských organizací nezvýšily povědomí o nich. Zpočátku jim chybělo nejen povědomí, ale také odborné znalosti a právě ty mohly občanské organizace poskytnout.⁴⁶

Hlavními platformami, které ve Valonsku pořádaly protesty, byly Aliance D19-20, Alter Sommet a No Transat. Všechny tři organizace se zaměřovaly na protesty proti dohodám CETA a TTIP. Každá tato organizace měla svou vlastní agendu. Aliance D19-20 sdružovala zemědělce, odbory a sociální hnutí. Skupina Alter Sommet se vyznačovala především tím, že se sešla na každém jarním evropském summitu a tam vyjadřovala politické autonomní priority. Organizace No Transat si zakládala především na tom, že informovala okolí a upozorňovala na to, co se podpisem mezinárodních smluv změní.

Protesty proti podepsání dohody CETA vyvrcholily na podzim roku 2016. Mezi 3. a 7. říjnem 2016 se shromažďovali protestující před každým parlamentem v zemi. Tato shromáždění organizovala Aliance D19-20. 13. října 2016 se protestující sešli před valonským parlamentem.⁴⁷ Protestní shromáždění se pořádala také 20., 23., 24. a 27.-30.10. 2016.

Drtivá většina protestujících upřednostňovala úplné opuštění od dosavadního textu CETA a požadovala vyjednávání úplně od začátku. Proto pro ně byl výsledek jednání zklamáním.⁴⁸

⁴⁵ Pascal Priestley, „CETA : la Wallonie sous haute pression ne s'incline pas,“ TV5Monde online, 20. října 2016, <https://information.tv5monde.com/info/ceta-la-wallonie-sous-haute-pression-ne-s-incline-pas-134890>. (přístup 30. července 2020).

⁴⁶ Yelter Bollen, Ferdi De Ville, a Niels Gheyle, „From Nada to Namur: Sub-federal Parliaments' Involvement in European Union Trade Politics and the Case of Belgium,“ str. 270.

⁴⁷ Iannis Gracos, „GRÈVES ET CONFLICTUALITÉ SOCIALE EN 2016,“ str. 106.

⁴⁸ Ibid., 108.

Dne 24. října 2016 večer se sešly před valonským parlamentem v Namuru desítky zemědělců, aby podpořili blokování dohody CETA. Před radnicí v Lutychu se sešlo asi 150 lidí, mezi nimiž byli zastoupeni zemědělci, ekologové, politická hnutí a občané.

Po prvním zablokování dohody CETA to považovali za historický úspěch. „*Je to poprvé, kdy parlament, podporovaný občany, zemědělci, odborovými hnutími a asociacemi, potřebuje čas na zásadní diskuzi na důležitou obchodní smlouvu.*“⁴⁹ řekl zástupce Alliance DA19-20.

Proti dohodě CETA protestovali i další zemědělci, kteří se obávali velikosti Kanadských farem, které jsou několikrát větší než ty valonské. „*Smlouva plánuje zrušit cla a díky tomu bude možné dovézt do naší země 80 000 tun vepřového masa a 50 000 tun hovězího masa,*“⁵⁰ uvedl zástupce FUGEA (Fédération Unie de Groupements d'Éleveurs et d'Agriculteurs), který se zúčastnil protestu v pátek 24. října 2016 v Namuru.

Dohodu CETA kritizovaly i další organizace, například Nezisková organizace Corporate Europe Observatory, která sleduje vlivy lobbingu nadnárodních firem na politiku EU, ve zprávě s názvem „The Great CETA Swindle“ (Velký CETA podvod), podrobuje dohodu detailnější kritice: „*Bližší pohled na text dohody - a nedávná prohlášení, jejichž cílem je ujistit kritiky a získat podporu pro její ratifikaci - ukazuje, že obavy týkající se CETA jsou opodstatněné. I přes pokusy kanadské vlády a evropské komise, prezentovat veřejnosti dohodu jako progresivní, zůstává CETA tím, čím vždy byla: útokem na demokracii, pracovníky a životní prostředí. Bylo by velkou chybou ji ratifikovat.*“⁵¹ Ve zprávě se dále uvádí, že Belgie, respektive Valonsko, se stalo středem odporu - odmítnutí dohody.

K valonským občanským protestům se pozitivně vyjádřili i odbory kanadských farmářů (National Farmers Union in Canada), když v otevřeném dopise, který zpráva cituje, gratuloval obyvatelům Valonska za jejich silný postoj proti CETA i přes veškerý tlak, který byl na obyvatele a jejich zástupce vyvíjen, aby dohodu potvrdili. „*Vaše analýza dohody (CETA) zdůrazňuje obavy, které s vámi sdílí mnoho kanadských odborových organizací včetně té naší. Méně hmatatelné, ale o to nebezpečnější jsou mechanismy řešení*

⁴⁹ Ibid., 106

⁵⁰ „Manifestation contre le CETA: les camions de sortie à Namur vendredi,“ *L'avenir online*, 10. října 2016, https://www.lavenir.net/cnt/dmf20161013_00896038/manifestation-contre-le-ceta-les-camions-de-sortie-a-namur-vendredi. (přístup 30. července 2020).

⁵¹ Corporate Europe Observatory (CEO), „The great CETA swindle,“ oficiální dokument CEO, listopad 2016, dostupný z <https://corporateeurope.org/en/international-trade/2016/11/great-ceta-swindle>. (dostupné 30. července 2020). Str.1.

sporů mezi investory a státy, které zásadně omezují schopnost jurisdikci přijímat zákony a předpisy za účelem dodržování nebo zlepšování sociálních standardů, základních ekonomických zájmů a ochrany životního prostředí. Pokud zvolená vláda využije své zákonodárné pravomoci ve veřejném zájmu, riskuje, že v rámci CETA bude žalována nebo nucena zaplatit za ztracené budoucí zisky nárokované takzvanými zahraničními investory. Jakož pro obyvatele demokratického národa je pro nás toto nepřijatelné. Vytrvejte ve vaší skvělé práci při obraně vaší demokracie.” Uzavírá dopis Jan Slomp, předseda National Farmers Union in Canada.⁵²

4. Debata 14. října 2016

V pátek 14.10.2016 proběhlo ve valonském parlamentu plenární zasedání, na kterém se měl zástupce každé strany parlamentu, včetně nezávislého kandidáta, možnost vyjádřit se k projektu smlouvy CETA a návrhu společného nástroje k výkladu dohody. Této velké parlamentní debatě předcházelo den předtím, 13. října 2016, zasedání valonské komise pro evropské záležitosti. Během komise promluvil několik expertů z různých oblastí na vliv dohody CETA na Valonsko, přišli promluvit i zástupci valonských firem a právníci. Právě tato debata a následné hlasování blokovali podpis dohody CETA federální vládě na následujících 10 dní a získali si ta mezinárodní pozornost.

4.1. Argumentace proti dohodě CETA

Debata o návrhu o dohodě CETA a Společnému nástroji k výkladu dohody byla zahájena Olgou Zhrien (PS), která jako jeden z hlavních bodů odmítnutí svolení k pověření federální vlády k podpisu dohody CETA uvedla, že je tato dohoda vzorem pro další mezinárodní smlouvy a je tudíž velmi důležitá. Musí být tedy formulována tak, aby byla co nejjasnější.⁵³ K tomuto argumentu se postupně přidali i další řečníci. Zmiňovali, že pokud by dohoda vešla v platnost, tak by trvale změnila způsob přijímání právních předpisů a obchodování.⁵⁴ Velkou váhu tomu přisoudil i premiér Magnette, když řekl: „Není to pouze o obchodní smlouvě s Kanadou, je to o všech obchodních smlouvách, které se budou

⁵²Jan Slomp, „Open letter to the People of Wallonia and their Representatives in the Walloon Parliament,“ NFU online, 17. října 2016, <https://www.nfu.ca/open-letter-to-the-people-of-wallonia-and-their-representatives-in-the-walloon-parliament/>. (přístup 30. července 2020).

⁵³Přepis debaty C.R.I. N° 3 (2016-2017), oficiální dokument valonského parlamentu, 14. října 2016, dostupný z <https://www.parlement-wallonie.be/pwpages?p=doc-recherche-det&iddoc=73521>. Str. 3.

⁵⁴Přepis debaty C.R.I. N° 3 (2016-2017), str. 11.

uzavírat příštích 10, 15, 20 nebo možná i 30 let. Jde o diskuzi o princip.“⁵⁵ Magnette také řekl, že pokud jsou prioritou vysoké standardy a skutečná pravidla v oblasti lidských práv a udržitelného rozvoje, je nutné dále vyjednávat. Poté bude možné uzavřít smlouvy, jejíž standardy budou tak vysoké, že se budou moct stát evropskou normou.⁵⁶ Ale není možné přijmout text v takovém stavu, v jakém je nyní. K tomuto tvrzení se připojila jak Marie-Dominique Simonet (CDH), Olga Zhrien (PS), tak i premiér Paul Magnette (PS).

Dalším hlavním argumentem proti dohodě CETA bylo nevyjasnění ohledně vlivu nadnárodních společností a systému ICDS⁵⁷. Několikrát bylo zmíněno, že dohoda CETA straní nadnárodním společnostem a investorům, když jim dá prostředky k tomu, aby žalovali země za diskriminační praktiky. Například poslankyně Ryckmans (Ecolo) chtěla vědět, jak bude zajištěna nezávislost tribunálů.⁵⁸ Frédéric Gillot (PTB-GO!) zase kritizoval Evropskou unii, že tyto systémy ICS stále brání, i když se proti nim bouří tisíce lidí, kterým se nelíbí, že mají nadnárodní firmy vytvořeny tribunály, které slouží výhradně pro ně.⁵⁹ Ještě dodal, že tato smlouva má už ve svém DNA protežovat nadnárodní společnosti.⁶⁰ Paul Magnette (PS) ještě k tomuto tématu dodal, že Valonsko není jediným subjektem, kterému by tyto systémy vadily. Uvedl, že například Spolkový ústavní soud Německa vydal rozhodnutí, ve kterém se vůči tomuto systému ohrazoval.⁶¹

Důležitým tématem debaty byla ochrana zemědělců. Především padly výtky kvůli nevyváženosti ochranných mechanismů, protože v dohodě CETA byla formulace, že pouze Kanada má právo omezit dovoz výrobků z EU. Takové právo ale členské státy EU neměly. Tento fakt považovala paní poslankyně Defrang- Firket za opravdový problém, protože valonští zemědělci neměli dostatečnou ochranu.⁶² I poslanec Gillot (PTB-GO!) považoval formulaci této ochrany v dohodě za nedostatečnou.⁶³

Několikrát byl zmíněn potřeba vložení principu předběžné opatrnosti do dohody, který by se vztahoval především na dovážené chlorované kuřecí maso, hormonálně upraveného hovězího masa a dovoz geneticky modifikovaných rostlin. Poslanci uváděli, že

⁵⁵ Ibid., 16.

⁵⁶ Ibid., 18.

⁵⁷ Mezinárodní středisko pro řešení investičních sporů

⁵⁸ Ibid., 11.

⁵⁹ Ibid., 13.

⁶⁰ Ibid., 14.

⁶¹ Ibid., 19.

⁶² Ibid., 12-13.

⁶³ Ibid., 14.

s těmito produkty nemají v Severní Americe problém, ale v Evropě je to zakázáno. Zmínila to poslankyně Desquesnes (CDH), poslankyně Zrihen (PS) a poslanec Hazée (Ecolo).

Vícekrát krát došla v parlamentu řeč na samotné interpretační sdělení, které bylo také jedním z argumentů, proč se proti dohodě CETA vymezit. Poslankyně Simonet se ptala, jakou má toto sdělení právní moc.⁶⁴ Poslanec Gillot (PTB-GO!) tvrdil, že na komisi 13.10. řekla advokátka, že toto sdělení nemá skoro žádnou váhu a kdyby došlo ke sporu, tak bude vždycky důležitější dohoda CETA.⁶⁵ Když však vystoupil se svým projevem premiér Magette, vyjádřil se k tomuto problému tak, že řekl, že bude mít toto sdělení stejnou váhu jako samotná dohoda.⁶⁶ Magette zároveň řekl, že se interpretační sdělení ubírá správným směrem. Už splňuje valonské požadavky ohledně lidských práv, ochraně environmentálních norem, pracovním právem, schopnosti regulace, principu předběžné opatrnosti. „Ale v takové verzi, v jaké se dneska nachází, není toto interpretační sdělení dostačující. Není v něm dostatek garancí.“⁶⁷ Podle něj je nutné znovu přeformulovat určité pasáže textu a navrhnout další úpravy na změnu.

Během debaty zazněly několikrát i obavy z globalizace. Nastínila to Olga Zhrien (PS) při svém proslovu, když řekla: „Co řekneme valonskému zemědělci, který bude muset konkurovat kanadské nebo americké megafarmě, a kvůli tomu neprodá svůj dobytek nebo své plodiny?“⁶⁸ Další obava přišla od poslance Gillota (PTB-GO!) když uvedl, že vytvořením velkého transatlantického trhu se bude nahrávat nadnárodním firmám na úkor občanů, zemědělců, veřejných služeb a malých a středních podniků. Uvedl také, že více konkurence zaměstnancům spíše škodí a EU by udělala lépe, kdyby se soustředila na vyjednávání o daňové harmonizaci, která by ukončila daňové ráje.⁶⁹ Obavu ze zániku pracovních míst vznesla i poslankyně Ryckmans (Ecolo) když řekla: „až bude dohoda uvedena v činnost, způsobí to zánik pracovních míst, jako jsme viděli po uzavření dohody NAFTA, smlouvy mezi Kanadou a USA, kdy zaniklo na 200 000 pracovních míst.“⁷⁰

Někteří poslanci uvedli důvod svého negativního postoje k dohodě i kvůli tomu, že neměli dostatek času, aby si nově vytvořené interpretační sdělení mohli prostudovat.

⁶⁴ Ibid., 9.

⁶⁵ Ibid., 14.

⁶⁶ Ibid., 20.

⁶⁷ Ibid., 20.

⁶⁸ Ibid., 4.

⁶⁹ Ibid., 14.

⁷⁰ Ibid., 11.

Stéphane Hazéé (Ecolo) uvedl, že měla na přezkoumání textu pouze sedm dní, což je velmi málo.⁷¹ Co se týče časového horizontu, tak ten zmínil i premiér Magnette ve své řeči. Stěžoval si ale především na to, že již dlouhou dobu upozorňoval na to, že má Valonsko k dohodě výhrady, ale nikdo s ním nejednal. Řekl, že mezi roky 2009-2015 Evropská komise neposkytovala o jednání informace a poté, v roce 2015 přišla s1600 stran dlouhou. Uvedl, že se v září a říjnu sešel nejprve s quebeckým ministrem zahraničí a poté s komisařkou pro obchod, Cecilíí Malmströmovou. Obou podle svých slov sdělil, jaké má Valonsko k dohodě CETA připomínky a zůstal s nimi celý rok ve spojení, ale nepřineslo to žádné pokroky.⁷² Neúplné interpretační sdělení bylo zasláno 6. nebo 7. října 2016. A do dne debaty dostávali stále nové stránky ke sdělení.⁷³

Argument, který ve svém projevu zmínil premiér Magnette byl, že je Valonsko významné tím, že je výjimečným regionem, který má ústavní právo rozhodovat o mezinárodních smlouvách, jako národní parlamenty. „Máme odbory, pojišťovací systém, spolky ve všech odvětvích, které jsou velmi dynamické a ostražitě a schopné mobilizace. Tyto všechny subjekty důkladně prostudovali text a konzultovali ho s největšími odborníky, kteří jim na to řekli své názory.“⁷⁴ Ve Valonsku s dohodou CETA panoval rozpor, takže kdyby byla smlouva předána k podpisu, obával se Magnette, že by mohlo dojít k izolaci od svých vlastních spoluobčanů, která je možná horší, než ta diplomatická izolovanost, o které mluvila opozice.

Všichni poslanci, kteří před parlamentem vystoupili se svým proslovem ale uvedli, že jejich postoj neznámá, že by nechtěli obchodovat s Kanadou, nebo že by nechtěli uzavřít smlouvu o volném obchodu. Premiér Magnette dokonce uvedl: „Nejsme proti obchodu ani proti Kanadě. Je to náš důležitý obchodní partner, minulý rok jsme měli aktivní obchodní bilanci s Kanadou 115 milionů eur. To je důkazem, že obchodujeme i bez dohody CETA.“⁷⁵

Ačkoliv premiér Magnette vyzval k tomu, aby poslanci hlasovali proti udělení souhlasu s delegací podpisu federální vládě, vyzdvihl dobrou práci valonského parlamentu.

⁷¹ Ibid., 13.

⁷² Ibid., 19.

⁷³ Ibid., 18.-19.

⁷⁴ Ibid., 16.

⁷⁵ Ibid., 17.

Řekl, že je jen málo parlamentů, kteří by se tolik zabývali nějakou smlouvou před jejím podpisem. Zdůraznil, že je ještě nutné na dohodě zapracovat a vylepšit ji.⁷⁶

4.2. Argumenty pro dohodu CETA

S první obhajobou dohody CETA vystoupila Virginie Defrang- Firket, kde především zdůrazňovala důležitost obchodních dohod s Kanadou, jako s velmi kulturně blízkým státem.⁷⁷ „Kanada je s jistotou jeden z našich kulturně nejbližších států, možná i bližší než některé evropské státy.“⁷⁸ Mluvila také především o Québecku, kterému může dohoda CETA zajistit upevnit ekonomické a kulturní vztahy s Evropou, a pak především frankofonní Evropou.⁷⁹

Zdůraznila také množství výhod a upozornila, že přijutím této dohody se nesníží normy, které už platí. Stěžovala si také na to, jak je možné, že byla dohoda k dispozici už dlouho a pan premiér Magnette má mandát už od roku 2009, tak proč se tyto problémy neřešily dříve a nechaly se až na poslední chvíli.⁸⁰

Jako výhodou dohody CETA uvedla růst valonských podniků díky obchodu s Kanadou. Zmínila, že podle Valonské unie podniků⁸¹ bude více než 1000 valonských podniků bude mít zájem dostat se na kanadský trh.⁸² A také fakt, že by se díky smlouvě mohly rozšířit normy a standardy, které se užívají v Evropě.⁸³

Virginie Defrang-Firket (MR) varovala před následky, které přijdou, pokud se nepodaří smlouvu schválit. Jmenovala především diplomatickou i ekonomickou izolaci Valonska. „Budete izolovat Valonsko v srdci starého kontinentu, uděláte z něj ostrov, změňte ho v Kubu Evropy! Vaše rozhodnutí bude tíživé a bude mít následky.“⁸⁴ Také upřesnila, že volný trh neznamená obchodování bez pravidel, ale že jde spíše o opak.⁸⁵

⁷⁶ Ibid., 20.

⁷⁷ Ibid., 6.

⁷⁸ Ibid., 5.

⁷⁹ Ibid., 5.

⁸⁰ Ibid., 5.

⁸¹ L'Union wallonne des entreprises

⁸² Ibid., 7.

⁸³ Ibid., 6.

⁸⁴ Ibid., 7.

⁸⁵ Ibid., 22.

Druhým obhájcem dohody CETA byl Pierre Yves Jeholet (MR), který připomněl, že v každé smlouvě jsou nějaké nedostatky, ale vyzval k zamyšlení se nad pozitivním přínosem dohody.⁸⁶ Varoval před malý valonským vývozem, který by bylo potřeba zvýšit a vyzval přítomné, aby začali valonským podnikům důvěřovat, že to zvládnou.⁸⁷

Na závěr se poslanec Jeholet uvedl, že v této debatě vidí politický oportunismus a že to jsou všechno hezké řeči, které byly proneseny, ale je zapotřebí především pragmatismus

I Jeholet uvedl, že následky nepodepsání dohody budou a to především tím, že se sníží důvěryhodnost. Zdůraznil i politickou zodpovědnost a práci ve veřejném zájmu, a ne ve vlastním nebo politickém zájmu.⁸⁸

4.3. Hlasování

Na konci debaty proběhlo hlasování všech zúčastněných. Obsahem návrhu, o kterém hlasovali, zněl následovně: „Paní Zrihen, paní Simoner a paní Ryckmans, žádají Valonský parlament: zaprvé, o zachování odmítnutí přenesení pravomocí na Federální vládu, aby podepsala smlouvu CETA; zadruhé, žádají valonskou vládu, aby vyjednala s federální vládou, a ta aby dojednala s evropskými institucemi zodpovězení požadavků uvedených v rezoluci z 27.4. 2016, a aby bylo zahájeno jednání, které bude transparentní, demokratické a inkluzivní; zatřetí žádají předsedu valonského parlamentu, aby přednesl tento návrh předsedovi Sněmovny reprezentantů, předsedovi Senátu a panu premiérovi.“⁸⁹

Celkem hlasovalo 63 poslanců, z toho 46 se vyjádřilo ve prospěch návrhu, 16 proti a jeden se zdržel. Proti návrhu se vyjádřili poslanci za stranu Mouvement réformateur. Zdržel se pan Puget, který je v parlamentu jako nezávislý.⁹⁰

5. Debata 28. října 2016

V pátek 28. října 2016 se opět uskutečnilo ve valonském parlamentu plenární zasedání, které se zabíralo debatou ohledně projektu dohody CETA a úpravou návrhu společného

⁸⁶ Ibid., 15.

⁸⁷ Ibid., 16.

⁸⁸ Ibid., 24.

⁸⁹ Ibid., 25.

⁹⁰ Ibid., 25.

nástroje k výkladu dohody. Této parlamentní debatě opět předcházelo den předtím, 27. října 2016, zasedání valonské komise pro evropské záležitosti. Debata začala tentokrát proslovem valonského premiéra Paula Magnetta, který na něj dostal 45 minut. Následovaly proslovy poslanců z vládních stran i opozice. Na konci debaty se znovu hlasovalo o tom, zda dá valonský parlament souhlas k podpisu dohody.

5.1. Projev premiéra Magnetta

Premiér Magonette začal svůj projev, kterým vysvětlil, proč se rozhodl dát souhlas k podpisu dohody CETA, otázkou „proč nakonec dnes uzavíráme/děláme smlouvu s Kanadou?“⁹¹ Uvedl, že je to beze sporu z obchodních a ekonomických důvodů, i když někteří experti tvrdí, že bude účinek dohody skvělý a někteří se naopak obávají, že bude katastrofální. Nejlepší odhady podle jeho informací ukazují, že smlouva zajistí Evropské Unii 12 miliard eur a Kanadě 8 miliard EUR, což je pro Kanadu v porovnání s populací tedy v přepočtu na jednoho obyvatele, jednoznačně výhodnější.⁹² Řekl ale, že hlavní důvod nevidí ani tolik v ekonomických a obchodních výhodách, jako spíše ve strategickém významu této dohody. Odůvodnil to faktem, že se Kanada v poslední době stala velmi závislou na USA, po uzavření Severoamerické dohody o volném obchodu (NAFTA), a proto se rozhodla obrátit i na jiného partnera, tedy Evropskou Unii.

Premiér Magonette ve své řeči vyzdvihl velké úsilí valonských politiků, kteří odvedli důležitou práci, když odhalili dvě rizika smlouvy. Šlo o ne vždy úplně jasné normy a pravidla, a o interpretaci těchto nejasností, kdy v případě sporu, by byla rozhodnutí na speciálních soudech. Kombinace těchto dvou prvků by mohla vést podle Magnetta k zneužívání a oslabení národních legislativ.⁹³

Bylo tedy z jeho pohledu nutné dohodu upravit a upřesnit nebo odstranit nejasnosti.⁹⁴

To, že nechtěl, aby se vyjednávání vedla úplně od začátku zdůvodnil tím, že by tak Valonsko přišlo o svou jedinečnou roli, kterou teď zastávalo. Díky blokování belgického podpisu dostalo podle něj Valonsko dobrou vyjednávací pozici a díky tomu mohlo dojít skrze interpretační sdělení k množství právních zpřesnění. Toto sdělení je úplnou součástí

⁹¹ Přepis debaty C.R.I. N° 6 (2016-2017), oficiální dokument valonského parlamentu, 14. října 2016, dostupný z <https://www.parlement-wallonie.be/pwpages?p=doc-recherche-det&iddoc=74316>. (dostupné 30. července 2020) Str.1.

⁹² Přepis debaty C.R.I. N° 6 (2016-2017), str. 1-2.

⁹³ Ibid., 2.

⁹⁴ Ibid., 3.

dohody a má váhu pozměňovacího zákona. ⁹⁵ Jedná se v něm o změny, které se týkají pracovního práva a životního prostředí. Dle slov premiéra se podařilo nastavit hodnotící mechanismus, který bude sledovat důsledky dohody na socio-ekonomický život. Pokud budou dopady dohody smlouvy negativní, bude moci být pozastavena.

Magnette také zmínil, že pro něj bylo prioritou zajištění těch nejvyšších standardů soudní ochrany, jakožto podstatného prvku smlouvy. Jako příklad vyjádřil, že se bývalý předseda Evropské komise po odchodu z funkce nechal zaměstnat v globální investiční společnosti Goldman Sachs, což se Magnetteovi jevilo neetické. Proto se věnoval tématu soudní ochrany, aby v budoucnu nedošlo ke střetu zájmu, kdy by například soudce, který by rozhodoval o sporu nadnárodní společnosti a národního parlamentu, byl následně takovou společností zaměstnán. Tuto svou roli obhajoval především tím, že nebyla jen ku prospěchu Valonska, ale všeobecného dobra a ku prospěchu všech. ⁹⁶

Premier Magnette, následně řekl, že podle něj je opravená dohoda CETA lepší, než ta předchozí a poděkoval všem kolegům za podporu a spolupráci. Zmínil, že Valonsko je zemí inovací a sociálního boje, tvoří střed Evropy a proto bylo nejen pro něj, ale pro všechny občany Valonska často nelibé slyšet, že byli špatnými Evropany, když blokovali tuto dohodu. Magnette zdůraznil, že Valoni nejsou špatní, ale naopak nároční Evropané. V jeho emotivní řeči zdůraznil, že Valoni se s dnešní Evropou neztotožňují. Z jeho pohledu, je plná bankéřů, obchodníků, v bezmezné konkurenci, čímž naznačoval svou nesympatii vůči globalizačním tendencím, které postupují Evropou. Ve svém proslavu vyzdvihl, že bez mobilizace občanů, důležité parlamentní investigativní práce, vyslechnutí expertů a občanů, by nebylo možné dosáhnout kýžených výsledků. Upozornil také, že je nyní Valonsko známé po celém světě, díky svojí rezistenci.⁹⁷ Řekl také, že se dohoda stala ústředním tématem celého Valonska. „Mluvili jsme o dohodě CETA v rodinách, v práci, v kavárnách, na trzích, dokonce i ve školách. Občané všech věkových kategorií, kteří na začátku nevěděli víc, než my sami, se stali vášnivými bojovníky.“⁹⁸ A podotknul, že se ještě nikdy nesešel s tolika lidmi, kteří by mu říkali, že jsou pyšnými Valony.

⁹⁵ Ibid., 3.

⁹⁶ Ibid., 3.

⁹⁷ Ibid., 4.

⁹⁸ Ibid., 5.

Ve své řeči řekl, že kompromis, který se jim povedlo den předtím uzavřít, bude chtít ještě nějaký čas, než jej všichni přijmou. „Bude nutné trpělivě vysvětlovat, čeho se nám podařilo dosáhnout, a čeho se nám nepodařilo dosáhnout.“⁹⁹

Magnette na závěr své promluvy řekl, že tato demokratická zkušenost měla své výsledky. Jmenoval posun v sociálních normách, environmentálních normách, pokrok v ochraně zemědělců, malých a středních podniků.¹⁰⁰

5.2. Argumenty poslanců, kteří hlasovali proti dohodě CETA

Podle Hazéeho (ECOLO) bylo problémem například to, že nové spisy ke smlouvě obdrželi v nočních hodinách, ale měli se k nim vyjadřovat již v dopoledních hodinách následujícího dne. V případě takto důležité smlouvy mu nepřišel čas pro nastudování spisů adekvátní a proto tento fakt zdůraznil.¹⁰¹ Tento argument sdílela s Hazéem i poslankyně Ryckmans (ECOLO) a poslanec Gillot (PTB-GO!), který si také stěžoval na absenci času, který byl k dispozici na projednávání. Podle jeho slov, je 24 hodin na demokratické zhodnocení celé debaty příliš málo. Zároveň v náznaku obviňoval Magnetta, že se snaží zabránit občanské společnosti a členům parlamentu, aby se mohli zabývat konkrétním obsahem nových dokumentů.¹⁰²

Poslanec Hazée, také zmínil, že měla proběhnout regulace ICS, nicméně akcentoval svou obavu, že v případě nedořešení tohoto tématu, ztratí Valonsko své slovo v této otázce.¹⁰³

Hazée ve svém projevu nepopíral, že by v celkové dohodě nedošlo ke změnám, nicméně byly z jeho pohledu stále nedostatečné. Zdůrazňoval fakt, že smlouvu je lepší upravit, před jejím uvedením v platnost. Po podpisu bude tato možnost, podle jeho slov mnohem složitější. A proto vyzýval a požadoval, aby se otevřela diskuze nad samotným textem ve smlouvě a ne jen jeho strohé připomínkování.¹⁰⁴

Poslankyně Ryckmans kritizovala také to, že by například smlouva neměla mít provizorní činnost. Podle ní, se ve smlouvě neupravily body, které byly ze strany Valonska

⁹⁹ Ibid., 5.

¹⁰⁰ Ibid., 5.

¹⁰¹ Ibid., 13.

¹⁰² Ibid., 22.

¹⁰³ Ibid., 14.

¹⁰⁴ Ibid., 15.

požadovány a stejně tak kritizovala vágnost připomínek, které bude nutné před podpisem konkretizovat. Dodala, že takto nemá vypadat dohoda, která by měla sloužit jako vzor pro následující dekády. Dále argumentovala, že pravidla v systému ICS jsou nejasná. Zároveň se dotazovala, podle jakých pravidel a jakého klíče budou právě do systému ICS nominováni soudci. Zdůraznila, že pro stranu, kterou zastupuje, je stále hlavním problémem fakt, že nadnárodní společnosti mohou žalovat státy, aniž by musely projít místními soudy dané země. ¹⁰⁵ K tomuto argumentu se přidal i poslanec Gillot, když se ptal, jak bude zajištěna nezávislost těchto tribunálů. ¹⁰⁶

Ryckmans dále kritizovala fakt, že v otázce zemědělství nebyl vyslyšen požadavek na zemědělskou výjimku. Bylo dosaženo pouze možnosti aktivovat ochranu doložku, která částečně regulují trh. Tu lze však aktivovat pouze v případě nepředvídatelných okolností.¹⁰⁷

V otázce podpory malých a středních podniků, vznesla Ryckmans kritiku, že dohoda CETA bude prospěšná jen stovce Belgických firem a k většině menších a středních podniků se výhody z dohody stále nedostanou. ¹⁰⁸

Znepokojuje jí také fakt, že například vývoj v oblasti inovací nebyl zohledněn. Nevidí také jasnou ochranu veřejných služeb. Během všech vyjednávání s Kanadou, s federální vládou a s Evropskou komisí, bylo podle ní zcela ignorováno téma začlenění mechanismu spolupráce pro posílení finančních a bankovních předpisů a také téma boje proti podvodům a daňovým únikům. ¹⁰⁹

Poslanec Gillot uvedl jako důležitý argument proti dohodě tvrzení ekonoma Kohlera, který uváděl, že dohoda zruší víc než 200 tisíc pracovních pozic v celé Evropě. ¹¹⁰ Gillot též zpochybnil právní váhu interpretačního sdělení, kdy by v případě nesrovnalostí mezi dvěma dokumenty, měla dohoda CETA vždy přednost.¹¹¹ Na závěr svého projevu vyzval Gillot všechny, aby hlasovali pro zamítnutí tohoto textu a dohodu nazval trojským koněm.¹¹²

¹⁰⁵ Ibid., 16.

¹⁰⁶ Ibid., 23.

¹⁰⁷ Ibid., 16.

¹⁰⁸ Ibid., 16.

¹⁰⁹ Ibid., 16.

¹¹⁰ Ibid., 16.

¹¹¹ Ibid., 16.

¹¹² Ibid., 23.

5.3. Argumenty poslanců, kteří hlasovali pro dohodu CETA

Poslanec Fourny (CDH) ve svém projevu poděkoval mimo jiné premiérovi, za jeho účast na všech schůzích a komisích a pozitivně zhodnotil přijetí dokumentů, které dohodu CETA vyjasnily a ovlivnily její uplatňování. ¹¹³

Zmínil dále také to, že se podařilo dojednat možnosti ratifikace smlouvy, pokud budou splněny určité podmínky a o samotné ratifikaci nerozhodne jen Belgie, ale i Valonsko. Dalším pokrokem, bylo z jeho pohledu zajištění skutečnosti, že bude valonský parlament dohlížet a hodnotit socio-ekonomické dopady dohody CETA. ¹¹⁴

Následujícím bodem, který se podařilo dohodnout, je podle Fournyho zahrnutí ochranných doložek, které umožní zemědělcům rychlou kompenzaci v případě nerovnováhy u určitého produktu. Připomněl závazek komise použít mechanismus kompenzace, který již existuje v rámci evropských předpisů. Tento argument podpořil i poslanec Desquesnes (CDH), který zdůraznil, že ochranná doložka bude aktivována v případě tržní nerovnováhy a to i za situace, že se bude jednat jen o jeden produkt. Ještě dodal, že přesná kritéria budou stanovena do 12 měsíců od podpisu dohody. ¹¹⁵

Fourny hovoří také o principu předběžné opatrnosti, který se jim do kompromisu podařilo zahrnout. To se dotýká i sektoru zdraví a životního prostředí. Také vývoj ohledně ICS a jeho směřování k stálému mezinárodnímu soudu a vyjasnění ohledně vyjednávacího mechanismu vyzdvihuje Fourny jako kladný bod dohody. Stejně tak skutečnost, že celá dohoda, respektive její sloučitelnost s právem EU bude předložena ze strany Belgie na přezkoumání Evropskému soudnímu dvoru. Velká slabost dohody CETA byla podle Fournyho v nepřesném vymezení pojmů veřejné služby, což bylo podle něj díky upřesnění v interpretačním sdělení upraveno. Například se v interpretačním sdělení jasněji formuluje část, která hovoří o privatizaci veřejných služeb. Dohoda tak nebude vynucovat privatizaci veřejných služeb. ¹¹⁶

Pozitivně hodnotí Fourny i vysvětlení ohledně spolupráce v oblasti regulace. Nově budou v Belgii muset rozhodnutí týkající se regulační spolupráce, ve věcech spadajících do pravomocí federovaných subjektů, přezkoumávat regionální parlamenty. „Toto zajišťuje

¹¹³ Ibid., 18.

¹¹⁴ Ibid., 19.

¹¹⁵ Ibid., 21.

¹¹⁶ Ibid., 19.

transparentnost a dohled nad spoluprací v oblasti regulace a tím bude zabráněno přijímání důležitých rozhodnutí bez souhlasu parlamentu.“¹¹⁷

Ve svých proslovech našli shodu poslanci Collingnon, Desquesnes a premiér Magnette především ohledně hrdosti na to co valonský parlament dokázal.

Poslanec Desquesnes vyzdvihl také fakt, že geneticky modifikované rostliny, chlorované kuře a hormonové hovězí maso jsou součástí belgického kompromisu a bude tedy zakázáno je dovážet na teritorium EU. „Je to opravdový pokrok pro nás, pro evropské spotřebitele, pro valonské spotřebitele, ale také pro valonské výrobce a chovatele.“¹¹⁸

Skutečnost ohledně této problematiky však zlehčil opoziční poslanec Jeholet, který zmínil, že zákaz dovozu tohoto typu potravin je již garantováno evropskými normami.¹¹⁹

Poslanec Jeholet (MR) ocenil práci premiéra Magnetta, s přáním, aby podobnou pozornost získaly i politické záležitosti na domácí půdě. Zdůraznil důležitost obchodu s Kanadou, jelikož s ní Valonsko sdílí stejné hodnoty, normy a standardy.

Podle Jeholeta je uzavírání obchodních dohod pro Belgii velice důležité, což se již ukázalo na dohodě s Jižní Koreou z roku 2011, díky níž se podařilo valonským a belgickým společnostem zvýšit svůj vývoz. „Myslím si, že všichni máme naše valonské firmy rádi, podporujeme je a chceme jim pomoci se rozvíjet, ale musíme v ně věřit.“¹²⁰

Opoziční poslanec Jeholet ve svém projevu však částečně i kritizuje debatu ohledně dohody. Zmiňuje například bod týkající se chlorovaných kuřat a hormonálně upraveného hovězího masa, který byl pro valonskou společnost velkým tématem. K tomu Jeholet dodává, že stokrát opakovaná lež, se nestává pravdou, ale získá si ve společnosti velkou pozornost. „Každý má právo hájit svůj názor, je ovšem důležité, aby tak činil na základě důvěryhodných argumentů.“¹²¹ Podle Jeholeta není politik od toho, aby vyvolával obavy, ale naopak na ně odpovídal. Narážel tím na poznámku premiéra Magnetta o tom, že o dohodě CETA se sice mluvil napříč Valonskem a celou společností, nicméně Jeholet zpochybnil, že by to bylo vždy právě kvůli výhodám obchodní dohody s Kanadou. „To co dělalo obavy naším občanům byla Evropa a evropské instituce. Evropa, která neřeší problémy obyčejných občanů a zdá se být od nich naopak daleko.“¹²²

¹¹⁷ Ibid., 20.

¹¹⁸ Ibid., 20.

¹¹⁹ Ibid., 9.

¹²⁰ Ibid., 7-8.

¹²¹ Ibid., 8.

¹²² Ibid., 8.

Jeholet uznal premiérův politický úspěch, ale zároveň uvedl, že podobná diskuze, by se v předchozí vládě (2011 – 2014) pravděpodobně nevedla. Jako důvod uvedl jiné rozložení politických sil, kdy od roku 2014 nebylo stejné zastoupení stran ve federální vládě a ve vládě regionální (valonské).¹²³

Jeholet se zároveň dotazoval, jaké byly reálné změny v dohodě a zda nešlo jen o kosmetické úpravy. ¹²⁴ Uvedl, že co se týče občanských práv malých a středních podniků a principu předběžné opatrnosti, nic zásadního se nezměnilo, neb to podle něj již v dohodě bylo obsaženo.

Poslanec Puget (nezávislý) se nevyjádřil ani tak argumentačně pro či proti dohodě CETA, jako spíš ironicky zhodnotil práci valonského parlamentu. Úpravy dohody bagatelizoval, když například řekl: „Co se týče zemědělství a zákazu dovozu chlorovaných kuřat a hormonového hovězího masa, tak to už v původní dohodě bylo, ale Valonsko to tam nechalo vepsat podruhé. To je opravdu velký pokrok.“ ¹²⁵ Puget nakonec zhodnotil, že po všech diskuzích a debatách, je dohodě CETA nakloněn, neb rozvine zdravé a stabilní obchodní vztahy mezi Valonskem a Kanadou.¹²⁶

5.4. Hlasování

Poslanci na konci parlamentní debaty hlasovali o návrhu, který měl zmocnit valonskou vládu k tomu, aby delegovala federální vládě jejich souhlas s podpisem této dohody CETA.

Hlasovalo 63 poslanců, z toho 58 se vyjádřilo ve prospěch přijetí tohoto návrhu, 5 poslanců se vyjádřilo proti. Proti dohodě se vyjádřili zástupci stran PTB-Go a ECOLO.

6. Porovnání debat valonského parlamentu ze dnů 14. a 28. října 2016

Debata, která se uskutečnila 14. října ve valonském parlamentu a kterou detailněji rozebírám výše ve své práci, byla stěžejní především pro přitážení pozornosti nejen odborných kruhů, ale i valonské, a v důsledku nakonec i celosvětové veřejnosti. V první

¹²³ Ibid., 9.

¹²⁴ Ibid., 9.

¹²⁵ Ibid., 24.

¹²⁶ Ibid., 25.

debatě ze 14. října došlo valonským parlamentem k zablokování této dohody. Přístup mnoha poslanců, včetně premiéra Magnetta (PS), se však během 14 dnů změnil.

Nejen Magnette, ale i další poslanci dohodu blokovali především z důvodu, že ji považovali, za jakýsi vzor, nebo předlohu pro další mezinárodní smlouvy, proto formulaci přikládali vysokou váhu. Obrat přišel na druhé debatě, kdy poslanec Fourny (cdH) zmínil, že díky úpravám interpretačního sdělení je dohoda ujasněna a je možné ji podepsat. Smlouva byla upřesněna i podle Magnetta. Část opozice však tento názorový obrat nesdílela, kdy zástupci stran ECOLO a PTB-GO!, dále trvali na tom, že body, které byly podle nich potřeba vyjasnit jsou stále nejasné. Tento pohled zmínila také poslankyně Ryckmans (ECOLO), připomínky, které vznikly od první debaty považovala za vágní a upozorňovala, že bude stále nutné je konkretizovat. Zmínila též obavu premiéra z první debaty, že takto nemá vypadat smlouva, která by měla být budoucím vzorem pro ostatní mezinárodní dohody. Nicméně zástupci PS, CDH a MR se během druhé debaty shodli na tom, že v textu došlo k dostatečným úpravám a proto není nutné dohodu dále blokovat.

Argumenty, které dále rezonovaly napříč politickým spektrem v první debatě se týkaly tzv. systému ISDS, který měl zvýhodňovat nadnárodní společnosti v případech soudních sporů, jak zmínil ve své obavě i premiér Magnette. Tento systém kritizovali i poslanci Gillot a Ryckmans. Posun mezi debatami ohledně tohoto tématu, byl hlavně v tom, že bylo vysvětleno, že systém ISDS, jehož název se též kosmeticky změnil na ICS, nebude uplatňován ve prospěch nadnárodních společností a spory budou řešeny podle vnitrostátních soudů. Tento problém byl zpřesněn interpretačním sdělením, kde bylo jasně definována, jak bude postupováno v případě soudních sporů. Vyhověno bylo také sporné části ohledně změny zákonů, kvůli kterými by mohly být překaženy investice společností a ty by pak za tuto skutečnost mohly daný stát žalovat. Tato část byla rozvedena na 2 stránkách interpretačního sdělení, kde bylo dopodrobna vysvětleno, jak bude systém fungovat, bylo též sepcifikováno, že vlády nemohou být žalovány za změnu zákonů, které by byly v neprospěch investora, či jeho investic. Tento posun kladně hodnotila poslankyně Zrihen (PS) a poslanec Fourny (CDH).

Nedostatečná formulace v otázce ochrany zemědělců, byla vyzdvihnuta během první debaty poslankyní Defrang-Firket a poslancem Gillotem. Podle nich byly podmínky ochrany zemědělců nevyvážené mezi smluvními stranami dohody a formulace textů byla nedostatečná. Naráželi tak na fakt, že Kanadčané mohli omezovat import výrobků do jejich země, opečně to však možně nebylo. V druhé debatě, již poslanci Fourny a Desquesnes

vysvětlili, že se jim podařilo zahrnout do interpretačního sdělení ochranné doložky, které upravují nevyvážené podmínky mezi zemědělci. Tato doložka může být aktivována i ve chvíli, kdy dochází k tržní nerovnováze a to i v případě jediného produktu.

Poslankyně Desquesnes a Zrihen společně s poslancem Hazéem, vznesly v první debatě poznámku o potřebě zanást do dohody tzv. principu předběžné opatrnosti. Ten se měl vztahovat na dovoz chlorovaného kuřecího masa, hormonálně upraveného hovězího a geneticky modifikovaných rostlin, který je do EU zakázaný. Nakonec, což zaznělo během druhé debaty, byl tento princip zanesen v rámci tzv. belgického kompromisu. Poslanec Jeholet, však během druhé debaty navázal na tento bod kriticky, kdy tvrdil, že se v této otázce nic nezměnilo. Podle něj, tento bod, již smlouva do jisté míry obsahovala.

Tzv. interpretační sdělení bylo také motivem obou debat. Při té první se poslankyně Simonet dotazoval na jeho skutečnou právní moc a poslanec Gillot upozorňoval, že nemá žádnou váhu. Tento svůj postoj nezměnil ani při druhé debatě, kdy opakoval, že v případě sporů má dohoda CETA nad interpretačním sdělením přednost. Poslanec Fourny naopak během druhé debaty tvrdil, že interpretační sdělení vysvětluje dohodu CETA a neodmyslitelně k ní patří. Má tedy jasnou právní váhu.

Obavy z globalizace se nesly také přes obě debaty a nedošlo u nich k viditelnému názorovému posunu. Během první debaty zmiňovala negativní dopady globalizace poslankyně Zrihen, která projevem bránila malé belgické farmáře před kanadskými megafarmami. V druhé debatě vyslovil své antipatie vůči postupující globalizaci sám premiér Magnette. S tématem globalizace souvisela i podpora malých a středních podniků. To bylo v první debatě zmíněno poslancem Gilottem, který uvedl, že dohoda bude nahrávat pouze velkým společnostem. Tuto rétoriku přebrala i poslankyně Ryckmans do druhé debaty, kde zdůrazňovala, že dohoda bude prospěšná jen pro stovku belgických firem a těch malých a středních se vůbec nedotkne. Naopak poslanec Fourny téma malých a středních podniků zahrnul do úspěchů, které se valonskému parlamentu podařilo během dvou týdnů dojednat. Hovořil tak o možnosti pro malé a střední podniky, které by nyní mohly být spolufinancované, aby dosáhly na systém ICS. To považoval za velkou výhodu, protože jinak je financování velmi nákladné a malé a střední podniky si jej většinou nemohou dovolit.

Závěr

V rámci své práce a především analýzy debat ohledně dohody ve valonském parlamentu jsem ve své práci dospěla k následujícím závěrům.

K blokování i odblokování dohody CETA v říjnu 2016 přispělo více faktorů, nešlo tudíž jen o špatnou informovanost a získání času na pročtení dohody. Zaprvé se jednalo o politický nátlak na valonskou vládu, která po volbách v roce 2014 neměla stejné zastoupení ve federálním a valonském parlamentu. Do voleb roku 2014 tvořila strana *Partie socialiste* vládu v obou parlamentech a nyní se ocitla ve federálním parlamentu v opozici. Dalšími politickými tlaky na tuto stranu byl růst preferencí antiglobalizační strany *PTB-GO!* a *Partie Socialiste* viděla v blokování dohody CETA určitý nástroj toho, jak se zviditelnit a před svými voliči a ukázat, že společně s koaliční *cdH* tvoří pevný celek a je důležitá.

Zadruhé byl valonský parlament v čele s premiérem *Magnettem* podporován občanskými protesty a veřejným míněním, kdy oba tyto faktory podpořily jeho silnou pozici v pokračování ve vyjednávání. Podle průzkumů veřejného mínění v době blokování stálo za *Magnettem* asi 72 % Valonů.

Zatřetí, jak se ukázalo díky důkladnému prostudování parlamentních debat, bylo hlavní příčinou prvotního odmítnutí více nesrovnalostí, které ve smlouvě spatřovali poslanci napříč stranami. Díky blokování se jim podařilo vyjednat několik zpřesnění, kvůli kterým nemohli po první debatě hlasovat ve prospěch této dohody. Tato zpřesnění byla zanesena do interpretačního sdělení a tzv. Belgického kompromisu. Jednalo se například o zpřesnění nejasné formulace systému *ICS*, kdy se poslanci báli, že by mohla dohoda sloužit jako negativní nástroj pro nadnárodní společnosti, při případných soudních sporech. Tento problém byl vyřešen díky zpřesnění v interpretačním sdělení. V něm bylo jasněji definováno, jak by se v případě soudních sporů postupovalo. Zároveň bylo specifikováno, že vlády nemohou být žalovány za změny zákonů, které by potenciálně mohly být v neprospěch zahraničního investora. K pozitivnímu postoji přispěl i fakt, že byl do tzv. belgického kompromisu zanesen požadavek na princip předběžné opatrnosti. Poslanci se obávali toho, že s dohodou CETA bude možné do EU dovážet i geneticky modifikované rostliny nebo chemici upravované maso. Díky tomuto principu však bylo pojištěno, že dovoz těchto surovin nebude možný. V interpretačním sdělení byla také zpřesněna role malých a středních podniků, o něž měli poslanci při první debatě starost.

Valonský parlament tudíž změnil při druhé debatě svůj postoj díky zpřesnění požadavků, které si zadal. Sami poslanci uznali, že nedosáhli úplně všech svých požadavků, ale změny, které byly provedeny, jim stačily na to, aby hlasovali ve prospěch dohody.

Summary

As a part of my thesis and mainly, after analyzing the debates on the agreement in the Walloon Parliament, I have reached the following conclusions in my work.

Several factors contributed to the blocking and eventually unblocking of the CETA agreement in October of 2016, so it was not just about misinformation and gaining time to read the agreement. First, there was political pressure on the Walloon government, which did not have the same representation in the federal and Walloon parliaments after the 2014 elections. Until the 2014 elections, the Socialist Party formed a government in both parliaments and now finds itself in opposition to the federal parliament. Other political pressures on this side were part of the growing preferences of the anti-globalization parties PTB-GO! and the Socialist Party saw the blocking of the CETA agreement as their tool to make themselves visible and to show that, together with the coalition cdH, they form a solid whole.

Secondly, the Walloon Parliament, which was led by Prime Minister Magnett, was supported by civil protests and public opinion, both of these factors supported his strong position in the negotiations. According to opinion polls, about 72% of the Walloons were supporting Magnett at the time of the blockade.

Thirdly, after a careful study of the parliamentary debates, it showed that the main reason for the initial rejection was more inconsistencies that Members across the parties saw in the treaty. Thanks to the blocking of the deal, they managed to negotiate several clarifications, due to which they could not vote in favor of this agreement after the first debate. These clarifications were included in the interpretative communication and the so-called Belgian compromise. This included clarifying the vague wording of the ICS system, where MPs feared that the agreement could serve as a negative tool for multinational companies in the event of litigation. This problem has been resolved through clarification in interpretative communication. It clearly defined how to proceed if such an event would occur. MPs feared that with the CETA agreement, it would be possible to import

genetically modified plants or chemically modified meat into the EU. However, thanks to this principle, it was ensured that the import of these raw materials would not be possible. The interpretative communication also clarified the role of small and medium-sized enterprises, which Members were concerned about in the first debate.

The Walloon Parliament therefore changed its position in the second debate by clarifying the requirements it had set itself. The MPs themselves acknowledged that they had not fully met all their demands, but the changes that have been made were enough for them to vote in favor of the agreement.

Použitá literatura

Dokumenty

- „CETA Exporters' Stories,“ oficiální stránky Evropské komise, přístup 30. července 2020, https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/september/tradoc_156066.pdf.
- „CETA in your town“ oficiální stránky Evropské komise, přístup 30. července 2020, <https://ec.europa.eu/trade/policy/in-focus/ceta/ceta-in-your-town/>.
- „CETA overview, The 7 main parts of the agreement,“ oficiální stránky Evropské komise, přístup 30. července 2020, https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/september/tradoc_156056.pdf.
- „Comprehensive Economic and Trade Agreement (CETA) between Canada, of the one part, and the European Union and its Member States, of the other part,“ oficiální stránka Evropské rady a Rady EU, přístup 30. července 2020, <https://www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/treaties-agreements/agreement/?id=2016017>.
- „Déclaration du Royaume de Belgique relative aux conditions de pleins pouvoirs par l'Etat fédéral et les Entités fédérées pour la signature du CETA,“ oficiální dokument, 27. října 2016, přístupné z: https://www.rtf.be/info/belgique/detail_voici-le-texte-de-l-accord-intra-belge-sur-le-ceta?id=9441568. (přístup: 30. července 2020)
- „In figures, The EU-Canada trade relationship“ oficiální stránky Evropské komise, přístup 30. července 2020, https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/september/tradoc_156064.pdf.
- Komplexní hospodářská a obchodní dohoda (CETA) mezi Kanadou na jedné straně a Evropskou Unií a jejími členskými státy na straně druhé, oficiální dokument, přístupný z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A22017A0114%2801%29> (přístup 30. července 2020)
- „La Constitution Belge,“ oficiální dokument, přístupný z https://www.senate.be/doc/const_fr.html (přístup 30. července 2020)
- „The EU-Canada Comprehensive Economic and Trade Agreement (CETA) Opening up a wealth of opportunities for people in Belgium,“ oficiální stránky Evropské komise, přístup 30. července 2020, https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/february/tradoc_155335.pdf.

- „Zvláštním zákoně o reformě institucí,“ oficiální dokument dostupný z: http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=fr&la=F&cn=1980080802&table_name=loi. (přístup 30. července 2020)
- Corporate Europe Observatory (CEO), „The great CETA swindle,“ oficiální dokument CEO, listopad 2016, dostupný z <https://corporateeurope.org/en/international-trade/2016/11/great-ceta-swindle>.

ne part, and the European Union and its Member States, of the other part,“ oficiální stránka Evropské rady a Rady EU, přístup 30. července 2020,

<https://www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/treaties-agreements/agreement/?id=2016017>. (přístup 30. července 2020)

- Přepis debaty C.R.I. N° 3 (2016-2017), oficiální dokument valonského parlamentu, 14. října 2016, dostupný z <https://www.parlement-wallonie.be/pwpages?p=doc-recherche-det&iddoc=73521>. (dostupné 30. července 2020).
- Přepis debaty C.R.I. N° 6 (2016-2017), oficiální dokument valonského parlamentu, 14. října 2016, dostupný z <https://www.parlement-wallonie.be/pwpages?p=doc-recherche-det&iddoc=74316>. (dostupné 30. července 2020).
- Společný nástroj k výkladu dohody CETA, oficiální dokument Evropské komise, 27. října 2016, přístupné z: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13541-2016-INIT/cs/pdf>. (dostupné 30. července 2020).

Knihy

- Blanka Řichová, *Západoevropské Politické Systémy: Komparace Politických Systémů* (Praha: Oeconomica, 2009).
- Eduard Hulicius, *Belgie - stručná historie států* (Praha: Libri, 2006).
- Yelter Bollen, Ferdi De Ville, a Niels Gheyle, „From Nada to Namur: Sub-federal Parliaments’ Involvement in European Union Trade Politics and the Case of Belgium“ v *The Multilevel Politics of Trade*, ed. Jörg Broschek a Patricia Goff, (Toronto: University of Toronto Press, 2020), 256–78.

Odborné články

- Christilla Roederer-Rynning, Morten Kallestrup, „National parliaments and the new contentiousness of trade“ *Journal of European Integration*, č. 39:7 (29. listopadu 2017): 811-825, <https://doi.org/10.1080/07036337.2017.1371710>.

- Iannis Gracos, „GRÈVES ET CONFLICTUALITÉ SOCIALE EN 2016“ *Courrier hebdomadaire du CRISP*, č. 2341-2342 (27. října, 2017): 5-132, <https://doi.org/10.3917/cris.2341.0005>.
- Kurt Hübner, Anne-Sophie Deman a Tugce Balik, „EU and trade policy- making: the contentious case of CETA“, *Journal of European Integration*, č. 39:7, (29. listopadu 2017): 843-857, <https://doi.org/10.1080/07036337.2017.1371708>.
- Michaël Tatham, „The Rise of Regional Influence in the EU – From Soft Policy Lobbying to Hard Vetoing,“ *Journal of Common Market Studies*, č. 56:3, (23. dubna 2018): 672-686, <https://doi.org/10.1111/jcms.12714>.

Zpravodajské a další elektronické zdroje

- „CETA: Les agriculteurs soutiennent le "non" wallon à Namur et à Liège,“ DHnet online, 24. října 2016, <https://www.dhnet.be/actu/belgique/ceta-les-agriculteurs-soutiennent-le-non-wallon-a-namur-et-a-liege-580e6489cd70fdb1a574c30>. (přístup 30. července 2020)
- „EXCLU RTL info: une écrasante majorité des francophones soutient Magnette face au CETA, au contraire des Flamands,“ RTL info online, 25. října 2016, <https://www.rtl.be/info/belgique/politique/exclu-rtl-info-73-des-francophones-soutiennent-magnette-face-au-ceta-contre-seulement-30-des-flamands-862145.aspx>. (přístup 30. července 2020)
- „Le parti,“ oficiální stránky Ecolo, <https://ecolo.be/le-parti/>. (přístup 30. července 2020)
- „Manifestation contre le CETA: les camions de sortie à Namur vendredi,“ *L'avenir online*, 10. října 2016, https://www.lavenir.net/cnt/dmf20161013_00896038/manifestation-contre-le-ceta-les-camions-de-sortie-a-namur-vendredi. (přístup 30. července 2020).
- „NOS VALEURS,“ oficiální stránky PS, https://www.ps.be/#/maison_du_parti/Nos_Valeurs/6802. (přístup 30. července 2020)
- „Notre ADN,“ oficiální stránky PTB-GO!, https://www.ptb.be/notre_adn. (přístup 30. července 2020)
- „Notre histoire,“ oficiální stránky cdH, <http://www.lecdh.be/cdh/histoire>. (přístup 30. července 2020)
- „Obavy Valonska se podařilo rozptýlit a CETA by měla být přece jen podepsána,“ oficiální tisková zpráva ministerstvo průmyslu a obchodu, 27. října 2016, <https://mpo.cz/cz/rozcestnik/pro-media/tiskove-zpravy/obavy-valonska-se-podarilo-rozptylit-a-ceta-by-mela-byt-prece-jen-podepsana---183052/>. (přístup 30. července 2020)

- „RESULTATS ELECTIONS: voici (enfin) les noms des élus,“ *RTL info online*, 27. květen 2014, <https://www.rtl.be/info/belgique/politique/resultats-elections-voici-enfin-les-noms-des-elus-426256.aspx?fbclid=IwAR0eJhYRv6ryMw-xN7LKGgyTcgNgtvTxCJEiAJNfF9Geos2YRWkTNTrgVNs#parlement%20wallon>. (přístup 30. července 2020)
- „Une brève histoire,“ oficiální stránky MR, <https://www.mr.be/mouvement/>. (přístup 30. července 2020)
- Andrew Coyne, „Canada at the crossroad of trade,“ *Nationa Post online*, 17. března 2012, <https://nationalpost.com/opinion/andrew-coyne-canada-is-poised-to-win-front-door-access-to-a-billion-person-market>.
- Daniela Vincenti, „CETA runs into trouble with Dutch, Walloon parliaments,“ *Euractiv online*, 29. dubna 2016, <https://www.euractiv.com/section/trade-society/news/ceta-runs-into-trouble-with-dutch-walloon-parliaments/>. (přístup 30. července 2020).
- Jan Slomp, „Open letter to the People of Wallonia and their Representatives in the Walloon Parliament,“ *NFU online*, 17. října 2016, <https://www.nfu.ca/open-letter-to-the-people-of-wallonia-and-their-representatives-in-the-walloon-parliament/>. (přístup 30. července 2020).
- LAURENS CERULUS, „Meet Monsieur Magnette: The man who made Canada weep,“ *Politico online*, 21. října 2016, <https://www.politico.eu/article/meet-monsieur-paul-magnette-the-man-killing-ceta-deal-trade-agreement/>. (přístup 30. července 2020).
- Laurent Henrard: „Baromètre politique: 61% des Wallons saluent l'action de Paul Magnette face au CETA,“ *RTL info online*, 3. prosince 2016, https://www.rtf.be/info/dossier/ceta-la-wallonie-defie-l-europe-et-le-canada/detail_barometre-politique-61-des-wallons-saluent-l-action-de-paul-magnette-face-au-ceta?id=947086. (přístup 30. července 2020)
- Maia De La Baume, „Walloon parliament rejects CETA deal,“ *Politico online*, 14. října 2016, <https://www.politico.eu/article/walloon-parliament-rejects-ceta-deal/>. (přístup 30. července 2020).
- Pascal Priestley, „CETA : la Wallonie sous haute pression ne s'incline pas,“ *TV5Monde online*, 20. října 2016, <https://information.tv5monde.com/info/ceta-la-wallonie-sous-haute-pression-ne-s-incline-pas-134890>. (přístup 30. července 2020).

Teze bakalářské práce

TEZE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno:

Eliška Kosmáková

E-mail:

68280105@fsv.cuni.cz

Studijní obor:

Teritoriální studia

Semestr a školní rok zahájení práce:

ZS 2019/2020

Semestr a školní rok ukončení práce:

LS 2019/2020

Vedoucí bakalářského semináře:

PhDr. Ondřej Matějka, Ph.D

Vedoucí práce:

Mgr. Jan Váška, Ph.D.

Název práce:

Valonský parlament a blokování dohody CETA v roce 2016

Charakteristika tématu práce:

Téma mé bakalářské práce se zabývá blokováním obchodní dohody CETA valonským parlamentem v říjnu 2016. Jedná se o analýzu parlamentních debat a politického a společenského kontextu. Mou výzkumnou otázkou bylo, co vedlo valonský parlament k zablokování a následnému odblokování obchodní dohody mezi EU a Kanadou. Tezí mé práce bylo, že parlament zablokoval tuto dohodu kvůli nedostatečné informovanosti poslanců o dohodě a krátkého času na pročetění dokumentu. Díky analýzám debat i kontextu jsem však přišla na to, že svou úlohu zde hrála i politická soutěž, veřejné mínění a protesty. Především šlo však o nejasný textu dohody. Poslanci tuto dohodu považovali za velmi důležitou, protože se měla stát vzorem dalším obchodním dohodám, a rozhodli se, že v tomto stavu by nemohla sloužit jako dobrý vzor. Proto se ji během dvou týdnů snažili upravit tak, aby mohla jako vzor sloužit. Povedlo se jim prosadit určitá zpřesnění, díky nimž se rozhodli udělit svůj souhlas s podpisem dohody.

Zdůvodnění úprav a změn tématu:

Na začátku zadávání tématu jsem věděla, že budu psát práci o Valonsku, ale neměla jsem jasně danou problematiku. Postupem času se má práce začala čím dál více věnovat zablokování dohody CETA valonským parlamentem, ale stále jsem neměla dostatečné množství zdrojů, ze kterých bych mohla čerpat. Na začátku července mi odpověděli na mou žádost z valonského parlamentu a poslali mi odkazy na přepisy debat. Tím se můj projekt ukotvil a já jsem mohla začít analyzovat debaty a posuny. Poté mi už jen zbývalo obeznámit se s politickým a společenským kontextem, ke kterému jsem zdroje měla.

Struktura práce (hlavní kapitoly obsahu):

Úvod

Dohoda CETA obecně

Valonský parlament- role v Belgii, složení 2014-2016

Politický a společenský kontext

Debata ze dne 14. října 2016

Debata ze dne 28. října 2016

Porovnání debat a identifikace posunů

Závěr

Prameny a literatura (výběrová bibliografie, max 30. hlavních titulů):

- „Déclaration du Royaume de Belgique relative aux conditions de pleins pouvoirs par l'Etat fédéral et les Entités fédérées pour la signature du CETA,“ oficiální dokument, 27. října 2016, přístupné z: https://www.rtbef.be/info/belgique/detail_voici-le-texte-de-l-accord-intra-belge-sur-le-ceta?id=9441568.
- „La Constitution Belge,“ oficiální dokument, přístupný z https://www.senate.be/doc/const_fr.html.
- „The EU-Canada Comprehensive Economic and Trade Agreement (CETA) Opening up a wealth of opportunities for people in Belgium,“ oficiální stránky Evropské komise, https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/february/tradoc_155335.pdf.
- „Zvláštním zákoně o reformě institucí,“ oficiální dokument dostupný z: http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=fr&la=F&cn=1980080802&table_name=loi.
- Přepis debaty C.R.I. N° 3 (2016-2017), oficiální dokument valonského parlamentu, 14. října 2016, dostupný z <https://www.parlement-wallonie.be/pwpages?p=doc-recherche-det&iddoc=73521>.
- Přepis debaty C.R.I. N° 6 (2016-2017), oficiální dokument valonského parlamentu, 14. října 2016, dostupný z <https://www.parlement-wallonie.be/pwpages?p=doc-recherche-det&iddoc=74316>.
- Společný nástroj k výkladu dohody CETA, oficiální dokument Evropské komise, 27. října 2016, přístupné z: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13541-2016-INIT/cs/pdf>.
- Yelter Bollen, Ferdi De Ville, a Niels Gheyle, „From Nada to Namur: Sub-federal Parliaments' Involvement in European Union Trade Politics and the Case of Belgium“ v *The Multilevel Politics of Trade*, ed. Jörg Broschek a Patricia Goff, (Toronto: University of Toronto Press, 2020)
- Christilla Roederer-Rynning, Morten Kallestrup, „National parliaments and the new contentiousness of trade“ *Journal of European Integration*, č. 39:7 (29. listopadu 2017): 811-825, <https://doi.org/10.1080/07036337.2017.1371710>.
- Iannis Gracos, „GRÈVES ET CONFLICTUALITÉ SOCIALE EN 2016“ *Courrier hebdomadaire du CRISP*, č. 2341-2342 (27. října, 2017): 5-132, <https://doi.org/10.3917/cris.2341.0005>.
- Kurt Hübner, Anne-Sophie Deman a Tugce Balik, „EU and trade policy- making: the contentious case of CETA“, *Journal of European Integration*, č. 39:7, (29. listopadu 2017): 843-857, <https://doi.org/10.1080/07036337.2017.1371708>.
- Michaël Tatham, „The Rise of Regional Influence in the EU – From Soft Policy Lobbying to Hard Vetoing,“ *Journal of Common Market Studies*, č. 56:3, (23. dubna 2018): 672-686, <https://doi.org/10.1111/jcms.12714>.
- „CETA: Les agriculteurs soutiennent le "non" wallon à Namur et à Liège,“ *DHnet online*, 24. října 2016, <https://www.dhnet.be/actu/belgique/ceta-les-agriculteurs-soutiennent-le-non-wallon-a-namur-et-a-liege-580e6489cd70fdb1a574c30>.
- „EXCLU RTL info: une écrasante majorité des francophones soutient Magnette face au CETA, au contraire des Flamands,“ *RTL info online*, 25. října 2016, <https://www.rtl.be/info/belgique/politique/exclu-rtl-info-73-des-francophones-soutiennent-magnette-face-au-ceta-contre-seulement-30-des-flamands-862145.aspx>.
- „Manifestation contre le CETA: les camions de sortie à Namur vendredi,“ *L'avenir online*, 10. října 2016, https://www.lavenir.net/cnt/dmf20161013_00896038/manifestation-contre-le-ceta-les-camions-de-sortie-a-namur-vendredi.
- „Obavy Valonska se podařilo rozptýlit a CETA by měla být přece jen podepsána,“ oficiální tisková zpráva ministerstvo průmyslu a obchodu, 27. října 2016, <https://mpo.cz/cz/rozcestnik/pro-media/tiskove-zpravy/obavy-valonska-se-podarilo-rozptylit-a-ceta-by-mela-byt-prece-jen-podepsana---183052/>.
- „RESULTATS ELECTIONS: voici (enfin) les noms des élus,“ *RTL info online*, 27. květen 2014,

<https://www.rtl.be/info/belgique/politique/resultats-elections-voici-enfin-les-noms-des-elus-426256.aspx?fbclid=IwAR0eJhYRv6ryMw-xN7LKGgyTcgNgtvTxCJEiAJNfF9Geos2YRWkTNTTrgVNs#parlement%20wallon>.

- Andrew Coyne, „Canada at the crossroad of trade,“ Nationa Post online, 17. března 2012, <https://nationalpost.com/opinion/andrew-coyne-canada-is-poised-to-win-front-door-access-to-a-billion-person-market>.
- Daniela Vincenti, „CETA runs into trouble with Dutch, Walloon parliaments,“ Euractiv online, 29. dubna 2016, <https://www.euractiv.com/section/trade-society/news/ceta-runs-into-trouble-with-dutch-walloon-parliaments/>.
- Jan Slomp, „Open letter to the People of Wallonia and their Representatives in the Walloon Parliament,“ NfU online, 17. října 2016, <https://www.nfu.ca/open-letter-to-the-people-of-wallonia-and-their-representatives-in-the-walloon-parliament/>
- LAURENS CERULUS, „Meet Monsieur Magnette: The man who made Canada weep,“ Politico online, 21. října 2016, <https://www.politico.eu/article/meet-monsieur-paul-magnette-the-man-killing-ceta-deal-trade-agreement/>.
- Laurent Henrard: „Baromètre politique: 61% des Wallons saluent l'action de Paul Magnette face au CETA,“ RTL info online, 3. prosince 2016, https://www.rtf.be/info/dossier/ceta-la-wallonie-defie-l-europe-et-le-canada/detail_barometre-politique-61-des-wallons-saluent-l-action-de-paul-magnette-face-au-ceta?id=947086.
- Maia De La Baume, „Walloon parliament rejects CETA deal,“ Politico online, 14. října 2016, <https://www.politico.eu/article/walloon-parliament-rejects-ceta-deal/>.
- Pascal Priestley, „CETA : la Wallonie sous haute pression ne s'incline pas,“ TV5Monde online, 20. října 2016, <https://information.tv5monde.com/info/ceta-la-wallonie-sous-haute-pression-ne-s-incline-pas-134890>.

Podpis studenta a datum

Eliška Kosmáková 30.7 2020

Schváleno	Datum	Podpis
Vedoucí práce		
Vedoucí bakalářského semináře		
Garant oboru		